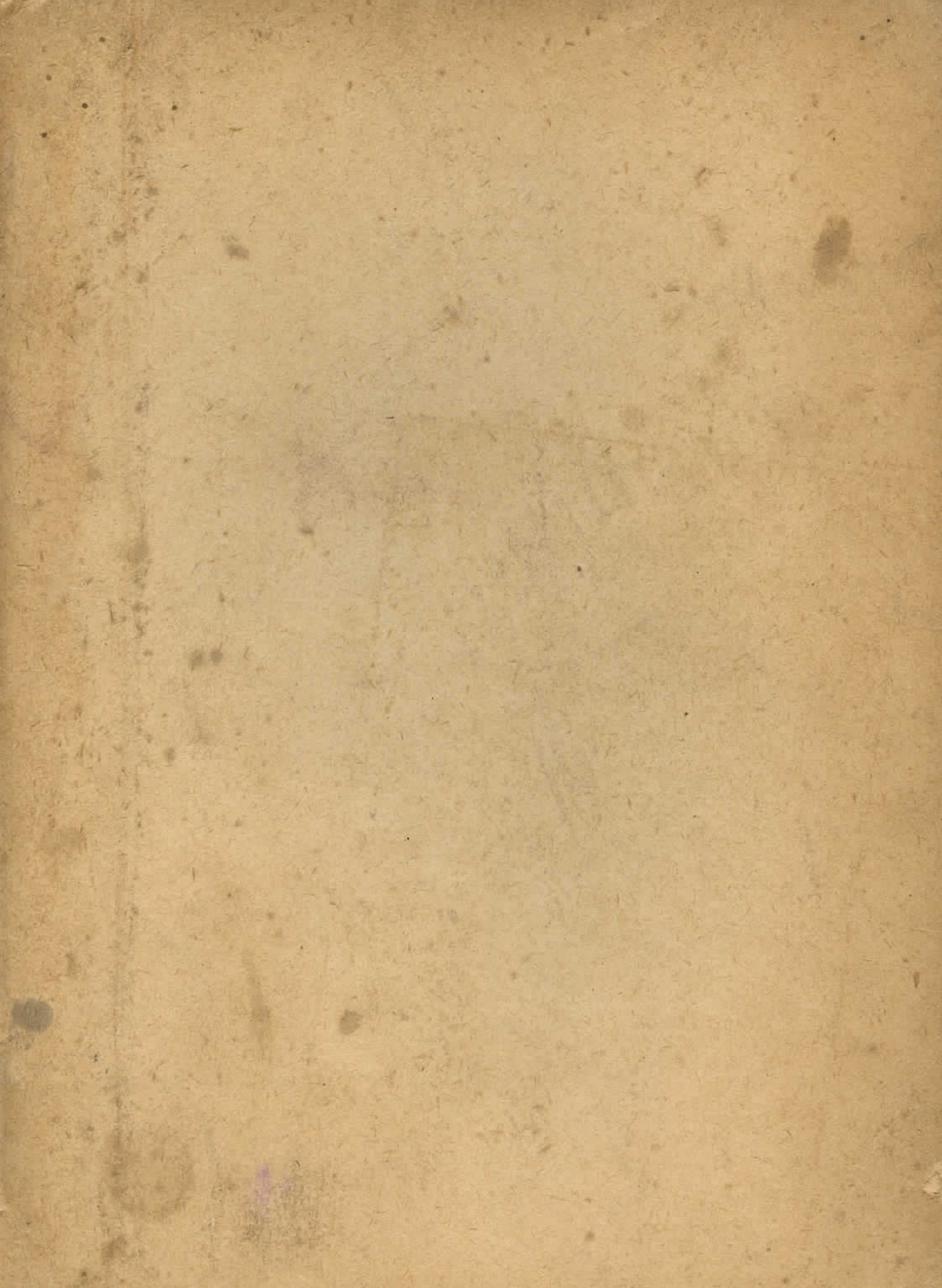
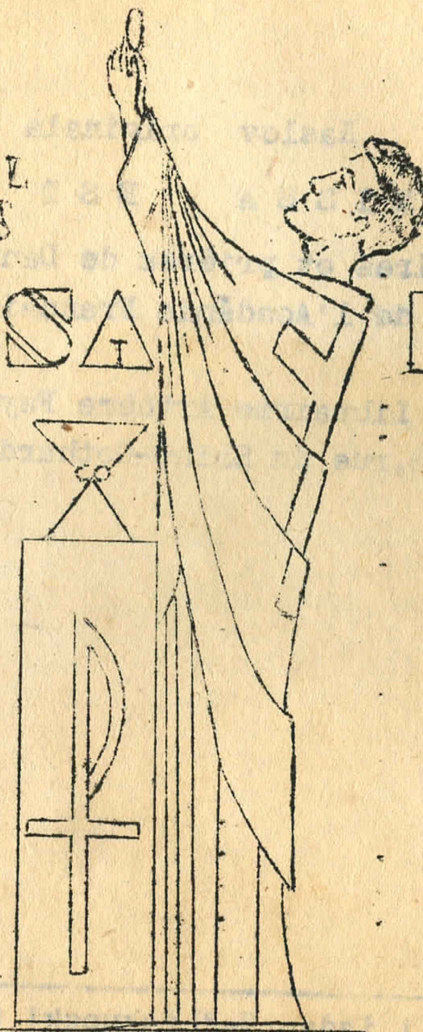

23259

7. T.

DANIEL ROPS

MISSA EST

Preveo Marijo Oblak, svećenik

Zadar 1957.

Naslov originala

MISSA EST

Commentaires et prières de Daniel - Rops de l'Académie Française

Librairie Arthème Fayard

18, rue du Saint-Gothard, Paris XIVe

Umnožio i izdao Nadbiskupski Ordinarijat - Zadar, u 400 primjeraka za crkvenu upotrebu. Odgovara Mate Garković, biskup, Zadar, Zeleni trg, 1.

PREDGOVOR

Tako svakog dana, ma gdje bio zasađen križ, Misa... ..Misa u našim selima i prenapučenim gradovima, Misa misionara na dalekom Sjeveru ili nekoj polarnoj kolibi. Misa u osami, kad izgleda, da svećenik rano ujutro, u gotovo praznoj crkvi, misi samo za trojicu pobožnih vjernika, i Misa s mnoštvom vjernika i puna slave, dok uz buru poklika Kristova namjesnika nose na sedia gestatoria u osvijetljenu baziliku sv. Petra. Bezbrojne se Mise prikazuju svakog časa dana po svoj zemlji. -"Najvažniji čim bogoštovlja"-, napisao je sv. Otac Pio XII. u enciklici Mediator Dei, "vrhunac i središte krscanske vjere".

Mi pak, koji ćemo prisustvovati tom najuzvišenijem činu bogoštovlja, što ćemo kao uzvrat prikazati Bogu? Čime ćemo uzvratiti mi koji ćemo se suočiti licem u lice s tom očitom realnošću naše vjere, mi, koji smo Misi vjerni, kakav je naš odnos prema njoj? Što je ona nama? "Silaza s Golgote i razgovaraju o vremenu!" kliknuo je pred nekoliko godina neki mladić, koji je još tada tražio vjeru. Pozvani smo, da prisustvujemo velebnoj smrti, uspomeni na nju, uspomeni to potresnijoj, što je žrtva htjela umrijeti, a da nije ni zašto kriva. Suočeni smo s najdubljim tajnama, što ih svijet pozna, s tajnom krvi, koja otkupljuje, s pravednikom, koji plaća za krivce, sa slabošću, koja je snaga i sa životom, koji može pobijediti smrt. Treba, da nehaj i navika prekriju našu dušu neprobojnom korom, a da ne bismo osjetili, pred velikim protivrječnostima i nevjerojatnostima, što ih Vjera rješava

i Ljubav osvjetljuje,da nam se razum zbunjuje,duh napunja tjeskobom,ali srce se rasplinjuje,u nježnosti. Na dušu bi nam se morala sleći velika naslaga nemara i navike,a da bi Misi mogli prisustvovati kao nekoj predstavi ili nekoj ceremoniji,dok se radi o onome,što je za nas navjvažnije.

Misa je u biti spomen na jednu dramu, koja se neprestanu ponavlja,koja se pred nama odvija. Misa je vječno produžena tragedija.Naziv"Misa",koji je u upotrebi od VI.stoljeća,posuđen je od obrasca, kojim se nekada završavala.-Ite Missa est- može izgledati i suviše kratak,a da bi mogao obuhvatiti tako duboku tajnu.Nazivi,koji su se za nju ranije upotrebljavali, mogli bi izgledati prikladnijima: zahvalnica, liturgija, lomljenje kruha,synaxe ili skupština, ili još, kako su pisali jedan Tertulijan, jedan sveti Justin, jedan sveti Ciprijan, Dominica Passio,- Muka Gospodnja. Jer tu je istina: u središtu Mise nalazi se Kristova Muka.Misa na nju podsjeća i nju naviješta. Misa nju slavi i obnavlja. Misa je uredena oko temeljne kršćanske istine: Otkupljenja po žrtvi na križu.Treba je shvatiti u tome odnosu,a ne po riječi kratkog obrasca,kojim se otpuštaju vjernici.

+ + + + + +

Prvobitno,Misa je prava uspomena na onu Posljednju večeru, kada Isus, malo prije svoje muke i smrti,posveti kruh i vino te ih pretvori u svoje tijelo i u svoju krv,pa nadoda:"To činite na moju uspomenu." Te tajnovite riječi, ta pretvorba dvaju skromnih zemaljskih plodova u vrhunaravnu stvarnost, i-

maju dvostruko značenje. One su naviještile Kristovu smrt i njegvu dragovoljnu žrtvu prije nego li su njegovi neprijatelji izvršili svoje djelo na njemu."Svaki put,kadgod budete jeli ovaj kruh i pili ovaj kalež," - veli sv. Pavao,-"naviještajte Kristovu smrt,dok ne dođe." (I.Kor.,XI.26.).A u isto vrijeme, jer je svojima ponudio kruh i vino, koje je neizrecivim načinom promijenio, učinio ih je dionicima gozbe Života, koji ne prolazi. Tako je Misa trostruka uspomena : ona ponavlja kretnje i posvetne riječi Zadnje večere; ona je živa uspomena, puna tragike,one žrtve na Kalvariji; ona je gozba, na koju je svaki kršćanin pozvan.

Povijesna jezgra Mise je, dakle, u ponavljanju onoga, što se na Zadnjoj Večeri dogodilo u onim kretnjama i riječima, što ih je Isus naučio, i u kojima je vjera prvih kršćana znala proniknuti nedogledno značenje. Tako možemo predočiti prvu Misu, onu,koju su Apostoli morali služiti sutradan neposredno nakon Uzašašća ili Duhova : sasvim jednostavna, svedena na točno ponavljanje onoga,što su bili naučili. Za čitavo apostolsko doba ona je morala sacuvati biljeg stroge jednostavnosti. Tako vidimo sv.Pavla, kako na jednom misijskom putovanju "lomi kruh" vjernicima, koji su se tako nabili, da su se gotovo gušili, u jednoj skromnoj sobi na trećem katu neke kuće. (DJ.Ap.,XX.7.11.).To blagovanje tajne nije se čak razlikovalo od agapa, na koje je svaka prvotna kršćanska zajednica okupljala svoje članove,da bi među njima sačuvala bratstvo u Gospodinu.

Proteklo je gotovo dvadeset stoljeća i Misa nije sačuvala tu strogu jednostavnost. Na temeljno uređenje, o kome nam Evanđelje govori, nadodali su se drugi elementi. Najvažniji su oni, koji su direktno poprimljeni iz svete službe, što se obavljala po Izraelskome Zakonu. Nisu li Apostoli bili djeca Mojsijeva? Nisu li smatrali, da stavljajući se u službu Kristove objave, moraju se pokazati vjerniji svetim propisima? U Židovskim sinagogama - o tome nam svjedoče Evanđelja i Djela Apostolska - sveta se služba sastojala od dva dijela: od molitve i pouke. Pjevali su ili psalmodirali biblijske molitve, naročito neke divne psalme, u kojima je ljudska pobožnost progovorila nenatkriljivim jezikom; slušali su čitanje iz pojedinih dijelova Svete Knjige, osobito iz Zakona i Proroka. Kršćani su nastavili te običaje i onda, kada su već bili potpuno zabacili judaističke propise. Oni su ih preudesili u svoje svrhe; početne misne molitve, čitanje Poslanice i Evanđelja ravno dolaze odatle.

Već pod konac trećega stoljeća Misa je bila ustaljena u svojim glavnim obrisima onako, kako je mi danas poznamo ; jedan ili drugi dio mogao se u nizu stoljeća produžiti ili skratiti; glavno uređenje obreda je sačuvalo svoju strukturu. Ali ta prvotna Misa nije imala sve potanko određeno, kao naša danas; oko glavnih dijelova bila je ostavljena neka stanovita sloboda biskupu, liturgijskom poglavaru, pa i samome svećeniku, da bi se molitva vinula u spontanom izljevu. Upadljive raznolikosti mogu postojati između

različitih načina služenja Mise, raznolikosti, koje se lako mogu opaziti, kad se među sobom usporede stari sakramentari, ti svečani misali s divnim pismom, s obojenim ukrasima inicijala, koji su se upotrebljavali kroz čitav raniji srednji vijek. U naše doba tragovi tih raznolikosti mogu se naći u obredima, u kojima neke biskupije (Lyon i Milano) imaju povlasticu, da služe Misu, ili neki redovi (kao kartuzijanci, dominikanci ili premonstratezi), a osobito su te razlike očite između raskošnih i razvučenih istočnih liturgija i onih danas na zapadu koje su jednostavnije.

Živa crkvena tradicija uvela je u toku vjekova nove elemente; čak i onda, kada muzika, koja ih prati, ne uspijeva jasno dokazati, prekidajući ozbiljno odvijanje gregorijanskog pjevanja, da one na pripadaju najstarijoj liturgiji, ti se dodaci uvijek prepoznavaju po dvama znacima : oni sijeku slijed, povezanost euharistijske molitve; oni su veoma često subjektivniji, osobniji. Tako Gloria, u početku pjesma poklika, koja se pjevala samo na prvoj božićnoj Misi, kada je izražavala radost kršćanina nad rođenjem Spasitelja; tako je i Credo osobno ispovijedanje vjere, koje se uvelo u Misi oko hiljadete godine, možda kao odgovor na opasnosti hereze. I tako kretnje, koje nam se čine odlučnim i neophodnima, kao na primjer veliko podizanje, i one su kasniji dodaci: kada su nekonformisti pokušali nijekati Božju prisutnost u hostiji, Crkva im je odgovorila pokazujući je svečano vjernom puku. Ima nešto ganutljivo u tim naslaganim slojevima tradicije, koje nalazimo u toku Mise. Oni su dokaz jedne žive veze i vjernosti, koja se ne

prestano potvrđuje.

Takva, kakvu je mi poznajemo, u njezinom sadšnjem strogom obliku, Misa na zapadu je onakva, kakvu ju je fiksirao papa sv. Pio V. odmah nakon Tridentinskog sabora. Godine 1570. u svojoj bulu "Quo primum" izjavio je, da Misal želi povratiti njegovom starom uređenju, t.j. otkloniti one brojne elemente, koji su se kasnije ušuljali. Ujedno ista bula je takav misal jednodušno propisala za sve kršćane latinskog obreda. Misa je, dakle, dobila svoj konačni oblik u uskoj povezanosti s Primatom apostolske stolice i pod neposrednim jamstvom nasljednika svetog Petra. Misal, što ga je preuredio Tridentinski sabor, nije li to bio onaj, kojim su se služili u Vječnome Gradu, Rimski Misal?

Zato ni jedan od njegovih djelova, govori katekizam Tridentinskog sabora "ne smije se smatrati nekorisnim i suvišnim": svi dijelovi, do najmanje riječi, imaju svoj smisao i svoje značenje. Najmanji redak, najkraća rečenica, za koju treba tek nekoliko sekunda, da se izgovori, čine sastavni dio jedne cjeline, u kojoj se združuju i objavljuju Božji dar, Kristovo žrtvovanje i Milost, koju mi primamo. To nalići duhovnoj simfoniji, u kojoj se svaki stavak povraća, nadopunja i ujedinjuje u jednoj samo nanjeni.

Kako se dijeli Misa? Tradicionalna podjela podsjeća na jedan povijesni čin: Misa katekumena. Ovoj su mogli prisustvovati nekršteni kao i kršteni, nakon čega su se nekršteni otpuštali. Ali samo odvijanje liturgije, krivulja, koja prati njezin razvoj, dozvoljava, da temeljito označimo vrijeme, "činove" u smislu, što

ga riječ ima u drami. Ima ih pet. U prvom, došavši na prag misterija molim, prosim u Boga oproštenje za svoje pogreške, izražavam želju, da ga upoznam, hvalim ga i ponizno mu se molim. U drugom "činu" slušam pouku Crkve. Najprije kako su nam je prenijeli Apostoli, ili onu, što nam ju je proročki navijestila nadahnuta Knjiga. Zatim onu, što nam ju je Isus ostavio sam u svome Evanđelju. Napokon je u sažetom obrascu Credo. Odsad se nalazim u srcu liturgije - žrtve. Sebe sama prikazuje Krist u žrtvi, koja je središte tajne, a ja se združujem s tim otkupiteljskim darom. Ja prikazujem po rukama svećenika, koji je moj svjedok i moj zastupnik, te zemaljske plodove, koji će biti pretvoreni, i to je još samo znak unutarnjije, bitnije žrtve što je sam obavljam, jer žrtva i žrtvovatelj moraju biti jedno. Četvrti dio je najozbiljniji, to je sama Žrtva; Kristovo žrtvovanje, i ja to sam obavljam intimno učestvujući u onome, što vrši svećenik, koji je ujedno žrtvovatelj i žrtva; božansko tijelo je prikovano na križ, božanska krv je prolivena. Napokon, kako je to Krist htio, ja primam, blagujem; nasitio sam se na gozbi života.

\+ + + + + +

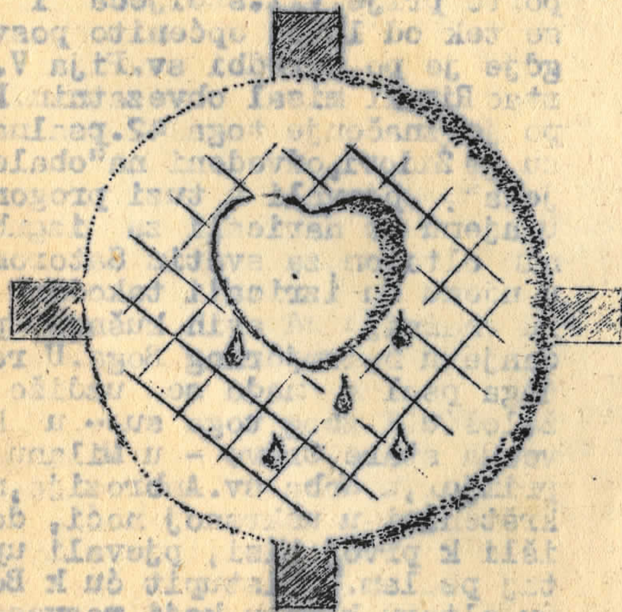
Tako praćen u stopu, obred Mise odvija se pred nama u skladu i neusporedivom veličanstvu. U njemu su ostvareni svi religiozni čovjekovi čini, sve njegove želje i sve njegove nade ispunjene su i utažene. Između Boga i mene zbiva se neki saobraćaj, koga sam svojom molitvom zaprosio, netom sam izustio prvu riječ, i on će postepeno dostići svoj vrhunac. Ali, da li se on zbiva jedino između Boga i

mene? Ako je prva zapovijed, da Boga ljubimo svim svojim srcem i svom svojom dušom , druga je,koju smo naučili i koja je jednaka prvoj, da ljubimo svoga bližnjega ,"kao samoga sebe. Značilo bi ništa ne razumjeti u Misi,kada bismo samo na čas zaboravili te dvije zapovijedi,na koje nas svaka sv. Misa neprestano podsjeća.

Misa je rođena molitva zajednice, molitva okupljene Dvanaestorice,molitva prvih crkava,tako među sobom bratski povezanih, da su im sva dobra bila zajednička,molitva mučenika međusobno povezanih prolijevanjem krvi. Svaki pojedinac,koji prisustvuje Misi,uistinu, samo je ćelija jednog jedinstvenog tijela, "ovca u nerazdruživom stadu.Najljepše liturgijske molitve - a one su ujedno i najstarije - Kolekta ,Tajna,Popričesna, jedino se mogu razumjeti u tom vidu zajedništva.Pa i jedan i drugi Memento,koji su pratnja glavnom dijelu Mise, Pretvorbi,to nam potvrđuju : iznad vremena i prostora,iznad same smrti, po otajstvu zajedništva svetih, pripravljamo se, da se s Bogom združimo u onolikoj mjeri , koliko smo mi svi među sobom bratski povezani.

Takav je dvostruki smisao Mise. Ona je moja drama:u njoj se radi o mome životu i mojoj smrti.Svaka sv.Misa se prikazuje za mene, mene nedostojna : " za Tebe sam prolio kaplju krvi "...Ali ta drama ima svoje značenje,samo ako se sva djeca Božja s njome združe i uzdignu se sa mnom u svjetlost,jer "svaka duša, koja se uzdiže,podiže svijet",i svatko je odgovoran za sve.Jedino čitava Crkva, produžena prema svojim počecima, kako će to ona biti do

vijeke,dostojna je i sposobna preuzeti tu žrtvu i prenijeti je Jedinome. Ta Misa je naša drama,sviju nas.Prisustvovat ću toj Misi sagnut u ljubavi i dušom već punom očekivanog oproštenja,sjedinjen sa svima u vjeri i nadi, kao najmanji i najnedostojniji član čovječanstva,nad kojim je Krist zaplakao, ali koje je otkupio svojom Krvlju.

I n t r o i b o a d a l t a r e D e i . .

I. Molitva na podnožju oltara

Evo početak Mise: introibo, pristupit ću k Božjem oltaru. Početne molitve nas približuju i spremaju. Danas ih svećenik moli na podnožju oltara. Nekada ih je molio sam u sebi dolazeći iz sakristije, i od toga im je sačuvan neki privatni biljeg. U povijesti Mise one su nove. Ne javljaju se nipošto prije VII. stoljeća i mole se tek od 157o. općenito posvuda, gdje je po naredbi sv. Pija V. postao Rimski misal obvezatnim. Lijepo je značenje toga 42. psalma, što su ga Židovi, odvedeni na "obale rijeka", spjevali u tuzi progonstva. U njemu su naricali za izgubljenim oltarom, za svetim Šatorom. Ali u njemu su izricali također vjeru snažniju od svih kušnja, pouzdanje u neizmjernog Boga. U recima toga psalma nada se uzdiže nad žalošću. I zbog toga su - u krilu veoma stare Crkve - u Milanu, na primjer, u doba sv. Ambrozija, novokrštenici u uskrsnoj noći, dok su išli k prvoj Misi, pjevali upravo taj psalam. "Pristupit ću k Božjemu oltaru, k Bogu, koji razveselju-je moju mladost." Kako ti biblijski versi dobivaju puni svoj smisao u vidu tog obnavljanja, u vidu te ponovo stečene milosti! Ono, što ćemo

donijeti Bogu živome, to je baš mlada duša, duša ispunjena radošću.

Evo me, Gospodine, u zanosu svoje duše. Evo me puna nade i vjere. Želim, da ova Misa bude sretni predah u mome životu, da me okrijepi, kako bih mogao odlučnije koračati životnom stazom, i da mi još Tvoje milosrđe i oproštenje olakša onaj teret, tako često nepodnošljiv, kakav sam samome sebi.

Bože moj, tako često sam daleko od Tebe, odsutan samome sebi, pripušten svim izdajama. Učini me, da budem prisutan Tebi i sebi. Jedno te isto to je. O da bi baš ovaj sat Tvojom Prisutnošću posvećen, značio za mene sat vjernosti, žara i radosti.

Oduzmi od mene onu žestinu, što mi usta suši, onu oštrinu i muku, za koju sam sukrivac, onaj očaj, što mi neprestano prijeti. Oslobodi me od moje unutarnje bijede, od svega onoga, što me dolje vuče, od zla, koje mrzim, a ipak ga počinjam. Na početku ove Mise učini me onakvim, kakav hoćeš, da budem.

Potpuno se u Tebe uzdam. Prvom riječi Ti se pripuštam. Vjerujem i ufam se u Tebe. Ti si moja jedina stalnost i jedina snaga. Pred Tobom sam tako slab, ali predavši se u Tvoje ruke, Gospodine, osjećam se jak.

Stoga se raduj, veseli se u Bogu. Čeka me nova mladost, sva moja duša će se prožeti njome. Gospodine, dok budem pred Tobom stajao licem u lice, obaspi me svojom Svjetlosti, i neka me od sad neprestano na mom putu vodi Tvoja istina, koja je ljubav.

C o n f i t e o r

II. Opća ispovijed

U času kad se duša pripusti zanosu radosti, osjeća neki teret, koji je zadržava. Između Boga i duše ustobočila se prepreka. Duša pozna sadržaj tih okova, tih smetnji: ime im je grijeh. U prvoj Crkvi, koja je bila spontanija, nije se osjećala potreba, da se na pragu Mise moli oproštenje. (Međutim, nije li pranje nogu, što ga je Isus ustanovio na Zadnjoj večeri, jedna vrsta pokorničkog obreda?) Malo po malo uveo se običaj priznavati se grešnikom i zazivati Božje milosrđe. Između VIII. i XI. stoljeća svete su duše sastavile, pod imenom Apologija, t. zv. "molitve izvinjenja", u kojima su se miješali priznanje i obrana. Rimski misal od 1570. g. jednoj od tih molitava je dao njezin današnji oblik drame u četiri čina kao u nekoj parnici : dolaženje pred sud, priznanje, zagovor i oproštenje. Confiteor, javna molitva, što je naizmjence izgovaraju svećenik i vjernici, skupna molitva, kad grijeh nije više samo privatna stvar, već se ispovijeda pred tijelom Crkvom, njezinim svecima, njezinim svjedocima, pa čak i pred nebeskim Mocima, Confiteor daje Misi po prvi put njezino značenje Skupštine, zajedništva svetih. Do tri puta ponovljeno udaranje u prsa na riječi moj grijeh. taj stari biblijski i

monaški kret, olakšava u kajanju tegoban život grešnika, jer je u Svetom pismu rečeno: "ponizna molitva prodire do neba." (Ecc. XXXV. 21.)

Sve nebeske Vlasti i svi dični Odličnici tu su prisutni, ne Onaj samo, komu ništa sakriveno nije, ne samo tajnovita pronicavost Svetih Anđela, već oni ljudi i žene one, koji su imali odvažnosti po ljubavi živjeti, sveci i mučenici, čiji sam život nas osuđuje.

A ja, koji se pred njima optužujem, što ću odgovoriti glasu, što će jeknuti i račun od mene zatražiti? Sigurnost o grešnosti mojoj grlo mi steže i obranu svaku priječi.

Evo djela mojih, pa i onih, što ih nikakva ljudska pravda osuditi ne zna, ali za koja ipak znadem, koliko su sumnjiva, slaba bila, ili još i gore. Tajne misli moje se nižu, one dubine bijede i zloće, što ih sakriva površina savjesti čestita čovjeka. Evo i onoga, što počinio nisam, moji propusti, moj kukavičluk, moja vrludanja, sav teški teret mojih tajnih sukrivnji.

O da bi trostruko pokorničko udaranje u prsa potreslo srce moje, razbudilo moju dušu od smrtnog sna i povratilo je njezinim dužnostima.

Ali uz mene je također otajstvo, Tajna Milosrđa, svi oni Odličnici, sve one Vlasti, što tvore sud, da me optuže i sude, najednom postaju moji odvjetnici kod Jedinoga. Čistoća djevica i krv mučenika i divna strpljivost svetaca zaštita mi postaju. Tajna oživjelih zasluga i zajedništvo svetih.

I dok odjekuju riječi odriješenja i zaboravljajući na strah, što kroz mene struji, da ću sutra opet pasti i da ću neprestano svejiznova počimati, uspravljam se opet u stečenoj radosti i u nekom nenadanom i neizrecivom olakšanju.

P o l j u b a c   o l t a r u

III. Svećenik se uspinje na oltar

Molitve na podnožju oltara bile su samo uvod: svećenik će uzaći po stepenicama; nekoliko versova posuđenih od onog 84. psalma, punog pouzdanja, koji se pjeva u božićno doba, zaklinjali su Boga, da okrene svoje lice prema svome narodu, da bi se narod veselio u Njemu. Ali u isto vrijeme, dok uzlazi stepenicama, u riječima jedne veoma stare molitve, što se molila u Rimu već u V. stoljeću, nemir savjesti se budi u srcu, i on ponovo moli Gospodina, da očisti onu dušu, koja upravo ulazi u svetinju nad svetinjama.

Sada je pred njim oltar, najsvetiji među svim predmetima u crkvi, tajanstveni predmet, pun neiscrpnog značenja. Oltar, simbol Krista, nije li on mjesto na kome počivaju Tijelo i Krv Raspetoga, i ujedno, po riječima sv. Ambrozija, sama slika onog svetog Tijela, jer na dan njegove posvete bio je, poput Mesije, pomazan svetom Krizmom? (Pet križeva urezanih u oltarni kamen podsjećaju nas na pet rana.) I Crkva je na oltaru prisutna po svojim svecima, kojih ostaci su utisnuti u oltarni kamen, i po samome svećeniku, koji je predstavlja i koji upravo započinje na njemu žrtvu. Pred tolikom veličinom i pred tolikom

tajnom misnik izražava strahopočitanje: svojim usnama ljubi oltar. Taj poljubac označuje jedinstvo. Poljubac je to Zaručnice Zaručniku, jer ono, što će se sada zbiti, samo je to združenje Crkve sa svojim Učiteljem, duše sa svojim Otkupiteljem. I taj zanos ljubavi, koji je prignuo svećenika, potpuno je onaj isti, što ga u najboljim svojim časovima osjećamo u sebi prema onome unutarnjem oltaru, na kome Krist želi biti prisutan.

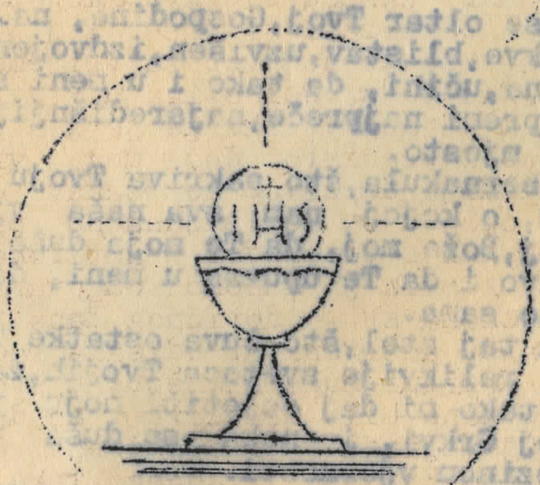
Kao što se oltar Tvoj, Gospodine, nalazi u srcu ove crkve, blistav, uzvišen, izdvojen radi svetih tajna, učini, da tako i u meni skrb prema Tebi zaprema najpreče, najsredišnjije i najuzvišenije mjesto.

Poput tabernakula, što sakriva Tvoju živu Prisutnost, o kojoj nam sva naša vjera svjedoči, podaj, Bože moj, da Te moja duša iskuša neodoljivo i da Te upuzna u meni, da si dublje od mene sama.

Nalik na taj stol, što čuva ostatke Tvojih svjedoka, relikvije svetaca Tvojih, zalog povezanosti, tako mi daj osjetiti moju pripadnost Tvojoj Crkvi, i neka se duša moja sjedini s njezinom vjernosti.

Oponašajući svećenika, svinuta pred veličanstvom i tajnom, što se pobožno Tvome oltaru klanja, dopusti, da spoznam ništetnost svoju i slavu Tvoju, pa da svladavši nerazumnu oholost bitka svoga, izgubim se u Onome, koji jedini jest.

I kao što je poljubac taj izraz ljubavi, obećanje jdinstva u poredbi s kime sve zemaljske veze su blijede, Gospodin Isuse, učini, da Te na unutrašnjem oltaru svoje duše ljubim, posjedujem i budem samo jedno s Tobom.

Z n a m e n o v a n j e n a U l a z M i s e

IV. Znamenovanje

Misnik polazeći na desnu stranu oltara, gdje ga čeka knjiga, čita jednu kratku molitvu. To je Introit - Ulaz -, a u ambrozijanskoj liturgiji L'Ingressa. Da bi se ta molitva mogla shvatiti, treba se prenijeti u starinski obred, o kome tih nekoliko versova čuvaju spomen. U dalekoj prošlosti išao je papa u svečanoj pratnji svojih klerika, nižih podvornika i đakona iz lateranske palače u crkvu, ukojoj je imao prikazati sv. Misu. Taj je običaj bio uveden već za vrijeme pontifikata sv. Celestina u V. vijeku, a sv. Grgur Veliki ga je još uljepšao i proširio. Još dugo vremena kasnije održavao se takav ophod. U ophodu su se izmjenično pjevali psalmi s pripjevom - antifonama. Izbor ovih je duboko odgovarao namjenama žrtve dotičnog dana. U Došašću antifona je odisala radošću, u Korizmi tugaljivošću; u svetačke je dane bila uznosita ; na dan Bogojavljenja i Preobraženja veličala je Krista - Vladaoca. Tako je to bio dvostruki Ulaz, uvod. Danas je jedna sama antifona, jedan redak psalma, koji završavaju sa Slava Ocu i antifonom, koja se ponavlja samo su mali izvadak iz onog nekadašnjeg raskošnog obreda. On u malo riječi, jer je gotovo u svakoj Mi-

si drugačiji,označuje temeljnu misao Žrtve,koja s njime započinje. Svećenik u času,kad izgovara riječi Ulaza,sebe obilježuje svetim znakom križa. Znakom svetijim od drugog znaka,po kome sve počima,po kome sve postoji i po kome sve završava. Znak križa,kret, koji sadrži puninu otajstva.

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Gospodine,ruka se moja tako navikla na taj kret, da i suviše često graniči s nehajem. Podaj mi,da se znamenujem sada,kako bih to učinio po prvi put u punini njegova značenja i radosti njegova shvatanja.

Na pragu ove Mise,suočen s Tvojom žrtvom, znamenovanje neka zasadi u srce moje križ,koji me otkupio,neka združi moj život s Tvojim ljudskim životom,moje boli s onima,koje si Ti prigrlio,a smrt, što je čekam i sa strahom joj se podlažem,neka me združi s onom ponirbenom smrti,koju si Ti htio i u ljubavi dovršio.

Učini, Gospodine, da jednostavni znak taj napuni se tajnom velebnih imena,što ih izgovaram. Tri osobe Tvoje,Bože, neka uprave volju i srce i zanos duše moje.Milost Sina neka mi bude snaga i vođ na putu k Tebi, Oče, u sigurnosti i svjetlosti Duha.

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Gospodine,od čela ka grudima, od jednog ramena k drugome, taj puni zamah neka sakupi sve misli moje,obuhvati čitavo moje biće,pa da čovjek grešnik,kome jedino Ti,Bože,poznaš dubinu bijede, osjeti,da ga blagosivaš,smiruješ i posvećuješ.

Samilost i Slava

V. Kyrie i Gloria

Dvije teme,koje se neprestano ponavljaju u Misi kao muzički napjevi neke simfonije,evo ih spojene u dvije molitve, Kyrie i Gloria, koje se nadopunjuju. Slaviti i moliti Boga,to su dvije vjerske nakane čovjeka. Zbog toga što znamo,da je Svemoguć,molimo Ga,da nam se smiluje. I onaj tako lijepi svećenički pokret, kada širi i diže ruke,da ih opet sklopi,ne izražava li u isti mah te dvije nerazdružive misli. Pokret,koji odaje zanos prema duhovnim stvarima i moli spasenje pojačanim žarom.

Kyrie, potičući s grčkog istoka, što nam i jezik odaje,možda iz Jeruzalema,u kome ga je španjolska hodočasnica Eterija slušala pjevati već oko 500.godine,ostatak je dijalogiziranih litanija i pokliknih molitava, što su šiknule iz duše mlade Crkve . U času,kada smo pročitali Ulaz,započimamo uistinu s tri versa, posuđena iz sv.Pisma,pravi obred. Ta suzdržljiva molitva iz dna srca priznaje svakoj od triju božanskih Osoba, da je zainteresirana našim spasenjem i da za njim neodoljivo žudi.

Odmah za tim odjekne himan,u kome se slavi Božje Veličanstvo. Starodrevna je to molitva. Tragovi joj sežu u II.stoljeće,a rimska je liturgija poznaje od VI.stoljeća. Početak Glorije posuđen je od anđeoske pjesme, kojom su veličali "Boga na visini". Sva-

ka Misa nije li Božić,ne slavi li se dolazak Gospodnji?Počevši od tog anđeoskog versa, stoljeća žive vjere pronijela su taj slavospjev poput rijeke ljubavi i posvemašnjeg predanja.

Ali to veličanje Oca ne podsjeća li čovjeka na njegovu bijedu? Stoga slavospjev obraćajući se Kristu-Posredniku utječe se njegovom milosrđu, jer je Isus Krist Svet,Gospodin, Uzvišen,koji nas spasava.Pa kako u duši vjernika blista obećanje spasa , tako se u blistavoj slavi Oca i Sina sa Svetim Duhom završava jedan od najljepših slavospjeva,uzvišene jednostavnosti,što ih uopće ima.

Dok se po tri puta trostruki vapaj diže k Tebi iz dna stoljeća i duša kao krik želje i molbe za oproštenjem

i dok zbor anđela i stoljetni glasovi naše braće po vjeri kliču Tvome Veličanstvu i zahvaljuju Ti radi slave Tvoje,

jedno Te,Gospode molim,da se u mojoj pomirenoj duši nastani Tvoja Šutnja,ona šutnja, po kojoj znadem,da si Ti prisutan,da bih kroz nju mogao šapnuti ove jednostavne riječi:" Zazivam Te,Bože moj; Bože moj,klanjam Ti se;smiluj mi se,Bože moj." - Jer u tome je sve rečeno.

S j e d i n j e n i u G o s p o d i n u

VI. Kolekta

Nije dovoljno samo klanjati se i moliti: svaka Misa jest vez jedinstva.Dominus vobiscum! kliče svećenik, obraćajući se raširenim rukama prema vjernicima.-Gospodin s vama-u tom pokretu,u tom drevnom pozdravu, posuđenom iz Biblije, koji će se u bogoslužju osam puta ponoviti u njegovim najozbiljnijim časovima, čini se, da svećenik želi obujmiti sve vjernike i sve ih ujediniti u svojoj molitvi.Takav je nacrt molitava Kolekte,koje odmah slijede. Molitve su iskovane kao medalje i odmjerene poput latinskih natpisa.

Evo,dakle, jednog od triju glavnih molitvenih časova za vrijeme Mise(ostali molitveni časovi su Tajna i Popričesna).Te molitve,koje se upućuju Bogu i Njegovu jedinstvu, svećenik moli raskriljenih ruku,naklanjajući se glavom prema križu na oltaru, kada izgovara Isusovo Ime,a narod ih sluša klečeci. Zovu li se zbog toga "kolekta",što one sažimaju i skupljaju sve nakane žrtve dotičnoga dana? Povijesno njezino ime nas podsjeća na veoma stari običaj, koji se oko IV.stoljeća obavljao u Rimu.Kršćanska se zajednica okupljala u jednoj crkvi, da se u svečanom ophodu uputi u drugu crkvu, u kojoj se Misa imala služiti.Kolekta je,da-

kle,molitva okupljenog puka-plebs collecta. Zar su kršćani Srednjeg vijeka imali krivo,kad su joj proširili značenje i nazivali je "zajednička molitva"?Svećenik izgovarajući te molitve,skuplja u snop sve naše želje i naše nakane.I onaj poljubac,kojim ponovo cjeliva oltar,prije nego ih izmoli,nije li to znak još potpunijeg jedinstva sviju duša s Isusom Kristom?

Gospodine, ne molim Te samo za sebe
- samo za sebe moliti, ne znači moliti,-
već za onaj vidljiv i nevidljiv puk,
što je oko mene i što na svome čelu Tvoj znamen nosi,
pa i za sve one, koji Te ne poznaju ili izdavaju: svi, svi jedno smo u Tebi.
S prisutnima svima ponavljat ću određenu molitvu: onu, što je Tvoja Crkva svakog dana drugu moli, jer svaki dan na svoj način u svome tijeku Tebe hvali i Tebi se moli, da bi doprla k Tebi jedina i trajna želja: da bismo posjedovali blago,što ne prolazi.

S iskrenom dušom i srcem kao u djeteta združit ću se s molitvama tim,

što Ti ih u ovaj čas Crkva Tvoja ponizno upravlja

riječima priprostim i snažnim,

da bi poštedio od progona i gladi i sviju zala kršćanski sav puk,

i polja da bi nam kišom natopio.

Po primjeru onih svetaca, bliskih ili dalekih,poznatih ili nepoznatih,čiji spomen našom Misom slavimo,
i ja ću se pridružiti svjedočanstvu, što ga pokoljenja Tebi
bez prestanka neumorno uzdavaju, da bi i preko mojih usana,sav vapaj opće Crkve
do prijestolja Tvoje Vječnosti se vinuo.

Čitanje u Božje ime

VII. Poslanica

Kolekta svršava s Amen i time završava prvi dio Predmise. Iza bogoštovnog čina molitve odmah dolazi bogoštovni čin slušanja. "Imam ti saopćiti Gospodnju riječ", govori sv. Pismo (Sud. III.2o,). Gospodnja je riječ namijenjena svakome od nas.

Početak čitanja treba potražiti još dalje od kršćanskih običaja, čak izvan njih, u srcu izraelskih propisa. Ono je bilo sastavni dio službe u sinagogi. Tako vidimo, da je Isus pred svojim sunarodnjacima čitao Izaiju (Lk. IV.16,21.). Prva je Crkva s mnogo poštovanja i ljubavi sačuvala taj običaj, čak ga je još više proširila, te bi se začudila, što je to čitanje u današnjoj Misi svedeno na dva kratka odlomka, Poslanicu i Evanđelje.

Jedan iza drugoga su se čitali, da vjernici mogu razmišljati, po jedan izvadak iz Starog Zavjeta, zatim iz Pisama Apostola i na kraju jedan odlomak iz Evanđelja ; trostruka podjela čitanja, o kome još čuva spomen časni obred Velikog Petka. Ti odlomci nisu također bili raskrojeni, ni unaprijed omeđeni. Čitalo bi se već prema predmetu, a brigu prepuštalo biskupu, da prekine čitanje, kad bi smatrao, da je pouka dovoljna. Prije Rimskog misala iz godine 157o. nije bio prevladao o-

bičaj, da se unaprijed izaberu dva određena odlomka, primijenjena po svome značenju blagdanu dotičnoga dana.

Prvo čitanje, Poslanica, već po svome imenu - Epistola - jest izvadak iz pisma. Svake nedjelje se izabire jedno apostolsko pismo gotovo uvijek jedno pismo sv. Pavla. - Na drugim Misama na dane svetaca, u Korizmi i za četiri vremena, često je pouka posuđena iz Proroka Starog Zavjeta: Poslanica se tada pretvara u Štivo, lectio. U oba slučaja namjera je očito ista: Bog nam najprije govori preko ljudi, preko svojih svjedoka, svojih nadahnutih izabranika, kako bi nas pripravio, da neposredno primimo Njegovu pouku.

Kao što je Izrael u progonstvu na obali rijeka slušao glas Proroka Tvojih, navještajući mu nadu,

Kao što je ugnjetavani narod čitao i pročitavao Tvoj Zakon u znak najvećeg jamstva svoje vjernosti,

Kao što je Crkva prvih vremena slušala pisma Tvojih Apostola, tumačeći joj radost i ljubav Spasitelja,

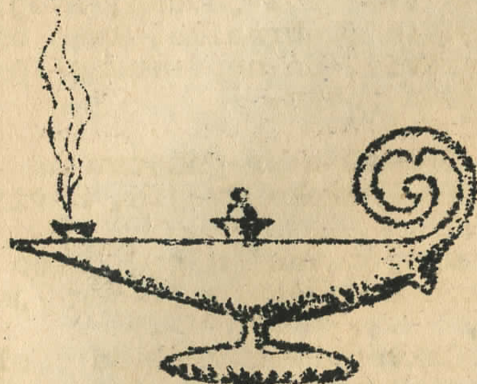
Napokon, kao što u dane progonstva mučenici Tvoji nalazili su u tim riječima objašnjenje za svoju žrtvu,

Udijeli, Gospodine, da bi riječi Tvojih svjedoka našle moju dušu čvrstom, žarkom, pripravnom na oduševljenje i vjeru

I da bi u njima znao čuti zvuk Riječi, kakva nam je od postanka svijeta upućena:

Tvoj glas, Gospode, o kome je rečeno, da razbija svaku osamu i snagom napunja moje grudi,

Onaj glas, što je jednog dana u kolovozu, pogađajući ga u srce, jedincatom riječi, na pjeskovitom putu, znao pobijediti Tvoga neprijatelja Savla.

Međumolitve i priprava

VIII. Od Poslanice do Evanđelja

Između Poslanice i Evanđelja ima jedna skupina molitava i pjesama, koje na prvi mah izgledaju strane, ali zajedno imaju bogato značenje. Čitanje se završava s Deo gratias, časni izraz zahvalnosti, što ga tako često susrećemo u pismima sv. Pavla : zahvaljujemo Bogu, jer je On htio, da te riječi budu izrečene.

Kod Židova psalmi su prekidali čitanje, da bi se, jamačno, sasvim izbjegla jednoličnost i da bi narod, uistinu, sudjelovao. U našoj Misi pjevanje u međuvremenu o tome čuva spomen. U Crkvu se veoma rano uveo taj običaj: Tertulijan ga već spominje u III. stoljeću. To pjevanje je trostruko: Na stepenicama - Graduale - koji je jedan pjevač dignuvši se na stepenicu ambona, započinjao jednim stihom, na koji su odgovarali vjernici, čije su riječi obično bile diskretna jeka prethodnome čitanju ; Alleluia, starodrevna židovska pjesma radosti, koja doziva Gospodina i tako nas uvodi u Evanđelje; i Zavlaka - Tractus- koji u liturgijske dane pokore i tuge zamjenjuje Alleluia. - Pjevao ga je jedan pjevač, a da ga nitko nije prekidao, "jednim dahom", uzvišenim i ozbiljnim

napjevom,koji nas sasvim podsjeća na davnu prošlost.Toj cjelini je Srednji vijek,u namjeri,da ono pojedinačno pjevanje ispuni riječima samo nekih glasova,neka vrst našega "ojkanja", koje je u beskrajnim radosnim napjevima produživala Alleluia,dodao u različitim zgodama Posljednicu - Sequentia, pjesničko tumačenje čitave Mise. Divni dijelovi,biseri kršćanske pobožnosti:uskrsna,Svetoj žrtvi uskrsnici; tjelovska, Hvali Sion Spasitelja; duhovska, Dođi, Duše Presveti; U dan onaj, u dan gnjeva,iz Mise za pokojne; potresna Stala Majka, što ju je Jakopone da Todi ispjevao u čast Žalosnoj Gospi,bez sumnje su dodaci liturgiji prvih vjekova,ali koliko li čara!

Pa dok se knjiga prenosi na određeno mjesto, na lijevu stranu oltara,na stranu srca,na kome će se čitati Kristova riječ, svećenik, koji će mu posuditi svoj glas, sprema se za taj uzvišeni čas,moleći Boga, da njegove usne posveti i očisti, kao što je Anđeo gorućim ugljenom dotakao i očistio usne Izaije proroka.

Munda cor. - Žarki ugljen očistit bi morao ne samo ove usne,nevjerne usne,što su uvijek spremne na riječi isprazne i ljute,

već i ove uši također,što radije uvijek prisluškuju glas svijeta,nego Božje riječi, više vole Laž od Istine,

i ove oči,koje se ne znaju više otvarati Svjetlosti, jer su postale saveznice noći;

čitavo moje biće očekuje anđelovo očišćenje,moja duša i savijest i mašta i ono srce grešno,koje sve izdati može.

Munda cor! -Sve nečisto u meni,dakle, nek se spali,sve blatno,mutno,nepodnosivo u meni što je,

da bi me Riječ prožela pažnjom bez slabosti, ljubavlju bez ustezanja i samim divljenjem Objavi.

B o ž j a   r i j e č

IX.
Evanđelje

Sada se nalazimo na vrhuncu Predmise. Do sada smo primali Božju poruku preko ljudi: sada će nam Bog progovoriti! Sad će nas Krist poučiti svojom riječi i primjerom svog života.

Stoga se čitanje Evanđelja od najstarijih vremena mlade Crkve smatralo neophodno potrebnim. U danima katakomba to je čitanje već bilo bitni dio liturgijskog obreda. Čitanje Evanđelja, koje je najviša priprava za ovu žrtvu, označuje, da je isti Isus Krist, koji će sada umrijeti za spas svakog čovjeka i koji svakog čovjeka pojedinca uči, što će vjerovati i kako će živjeti.

Zato se taj dio Mise okružuje posebnom svečanosti. Knjiga Evanđelja nije li također slika Učitelja, ona knjiga, o kojoj govori sv. Ivan Zlatousti, da je nije nikad otvorio, a da nije protrnuo? O tome poštovanju u pjevanoj Misi svjedoče kađenje i svijeće, a u tihoj Misi oni lijepi pokreti svećenika, kad nad knjigom polaže ruku, kad je cjeliva i označuje znakom križa.

Vjernici čitanje Evanđelja slušaju stojeći na nogama i prave znak križa na svome čelu, na svojim usnama i na svojim grudima, da bi otvoreno priznali, kako se ne stide istine, kako su pripravni, da je ispovijedaju i da je u svome srcu nose.

Otkad je od VI. stoljeća prevladao običaj, da se za čitanje unaprijed izabire odlomak iz jednog od četiri Evanđelja, ono se odabire prema središnjoj misli Žrtve. Drugi dijelovi, koji se čitaju, su u odnosu prema Evanđelju u više ili manje uskoj vezi, kao što postoji odnos komentara prema tekstu, ili obećanja prema njegovom ispunjenju.

Dakle, veliki čas. Sada ćemo slušati sam glas Boga, koji je postao čovjekom. Pa kada se čitanje dovrši i kada vjernici zahvalno pozdrave Krista radi pouke, što nam ju je dao, propovijed, što slijedi, želi, u načelu biti samo produženje, objašnjenje i tumačenje, da bi Učiteljeva Riječ obasjala duhove i prožela srca.

Krist ti govori: slušaj! Evo, zajedno su srasle radosna vijest o Njegovu životu i poslanstvu.

On je ono dijete, što se po Duhu Svetom začeo u utrobi jedne Djevice.

Ono Dješešce iz štalice, što će ga, kako je obećano, poniznost i odricanje resiti,

sin radnika a i sam radnik, čija je ruka stiskala čekić i blanju,

Onaj, koji je govorio na brežuljcima Galileje i na vodama jezera Tiberijade,

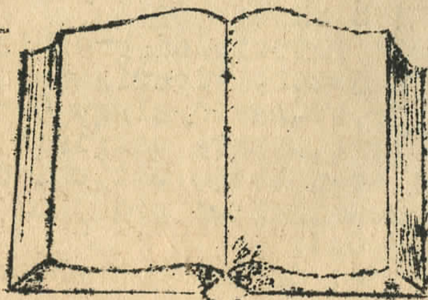
Onaj, koji je ozdravio slugu Centuriona, umirio olujne valove, Lazara uskrisio,

Onaj, koji se pokazao potpuni čovjek, jedinstveni uzor, nenadmašivi primjer:

Sve to, čuj Ga!

Učio je ljude, da se međusobno ljube,

neprijateljima svojim,da opraštaju i da ih kao braću susreću,
da budu kao i On čisti,srcem ponizni,
učio ih je živjeti u prisutnosti Oca,kao što On živi,
govorio im je neprestano o ljubavi,istini i pravdi,o stvarima,što su vrednije od života:
čuj Ga,čuj!
I kad se na Njega survala mržnja,bio izdan,prodan,prepušten sramoti,
kad je Njegovo ljudsko tijelo trpjelo više,nego ti trpjeti možeš,
kad je umro onako, kako umrijeti ti ćeš, samo još strašnije u strahoti i sramoti Muke,
tada je svojim primjerom objavio,da pobjeda smrt progutat može
i da,nakon otkupljenja,obećava ti život:
čuj Ga,srce moje,čuj!

Pravilo naše vjere

X. Credo

Ono o čemu je Crkva upravo poučila,ja to vjerujem čitavom svojom dušom. To je značenje vjerovanja.

Od početka kršćanstva se je tražio čin vjere,da se primi krštenje. Bez sumnje, taj čin je bio veoma jednostavan, i sličan onome, što ga je đakon Filip primio od etiopskog dvoranina: "Vjerujem,da je Isus Krist Sin Božji."(Dj.Ap.VIII.37). Ali kršćanstvo se uskoro sukobilo sa zabludama.Moralo je svoju nauku precizirati i definirati.Tako su nastali Simboli, kratki izvaci, utvrđene vjerske istine, "pravila naše vjere", kako su ih u III. stoljeću nazivali u Africi.
Staro apostolsko vjerovanje,tako jednostavno i prosto,što ga ni privatno molino,nipošto nije bilo dostatno,kad su u IV.stoljeću velike hereze dovele u pitanje Kristovu narav i tri Božanske osobe. Stoga se na dva sabora, u Niceji 325.i u Carigradu 381.utvrdio sadržaj jednog potpunijeg Simbola, onoga,što ga molimo na nedjeljnim Misama.

Običaj je najprije nastao u Antiohiji zatim u Carigradu,da ga se uklopi u Misu Odatle se proširio na Španjolsku,Francusku,Njemačku,i napokon ga je početkom XI stoljeća i Rim uveo u svoje bogoslužje.
Danas se Credo moli na nedjeljnim Misana,na Misama,kada je kršćanska zajednica brojno okupljena,i na blagdanskim Misana, koje direktno podsjećaju na jednu

od istina Vjerovanja. Dok ga svećenik izgovara u intimnoj i dubokoj poniznosti, vjernici ga jednoglasno ispovijedaju stojeći na nogama. "Brinite se, neka odzvanja Credo, nalagao je Toledski sabor iz godine 589., da bi po njegovu pjevanju prava vjera zasjala u svome sjaju, i da bi duša katoličkog puka, usvajajući njegovu vjeru, spremila se, da se združi s tijelom i krvlju Krista."

Do sada je Riječ govorila ljudima u Evanđelju, odsad će se Utjelovljena Riječ žrtvovati na oltaru. Credo na divan način povezuje oba dijela Mise.

ek se pjev s moga krštenja ponovi
svaki put, dok izgovaram Credo,
u čvrstoj spoznaji mojih vjerskih osvjedočenja
i u dubokom prianjanju moga srca!

Ispovijest moje vjere nek se očituje
na nogama, javno, u zanosu jednodušnom,
ako je to nekada bilo i opet može biti
u vremenima novih, velikih iskušenja!

Ako neka se potvrdi, da potpuno pripadam
Majci Crkvi, čuvarici moje vjernosti,
jer pouke riječi što mi dijeli, ona sama ih prima
u neprevarljivom svijetlu Duha Svetoga.

P r i k a z a n j e

XI. Molitve na Prikazanju.

Predmisa je upravo svršila, ili kako se još kaže "Misa katekumena", jer su tom dijelu prisustvovali oni, koji su se pripravljali na sveto krštenje. Kad bi se izgovorilo Vjerovanje, pozivali su se svi nekršteni i grešnici, koji su obavljali kakvu javnu pokoru, da izađu: jedino svete duše su smjele prisustvovati tajni, koja sada počinje. A vjernici, koji su ostali, nabrojili su u nizu molitava zajedničke nakane Crkve na pragu ovoga posvetilišta. Dominus vobiscum i Oremus o tome kratko, ali očito svjedoče.

Prvi [illegible]n tajnovite žrtve je Prikazanje. Danas se ono sastoji od niza molitava: jedna promjenljiva, koja odgovara značenju Mise svakog dana i svakog blagdana. Ostalih pet su nepromjenljive, kojima se Bogu prikazuju darovi i darovatelji. Koliko je morao biti značajniji obred Prikazanja u staro doba Crkve! Vjernici su u povorci dolazili sami položiti svoje prinose, ističući tako snažno svoje sudjelovanje u Misi. Što su donosili? Kruha, vina, drugih jestvina i mnoge druge stvari, zlato i srebro, pa čak i svijeće i ptice. Na posebno za to određenom stolu đakoni su izabirali od donesenih darova: na jednu stranu su stavljali ono, što je služilo za Žrtvu, a na drugu stranu su lučili ostatak namijenjen siromasima. Pjevanje s odgovorima pratilo je tu po-

vorku.Tako je Prikazanje bilo jedan od najuzbudljivijih momenata u čitavoj Misi.

Početkom Srednjeg vijeka taj je običaj malo po malo iščezao,jamačno, iz straha,da se ne bi izrodio u nered.Danas ga se nastoji simbolično oživjeti onim lijepim običajem,da se pozovu svi vjernici,neka sami stave u ciborij hostiju,kojom će se pričestiti.Ipak su ostali tragovi Prikazanja iz prvih vremena:skupljanje milostinje,koja odgovara karitativnoj namjeni starokršćanskog Prikazanja; blagoslovljeni kruh, što ga po redu donosi neka obitelj,podsjeća nas na njegovu oznaku zajedništva,pa čak i onaj mali doprinos,što se uplaćuje svećeniku,kad ga se zamoli, da prikaže posebnu Misu,i taj doprinos, u neku ruku, povezuje dar s nakanom - "intencijom".Ali u tom djelu, koje je postalo molitva, bitno ostaje ona riječ, što će je sada svećenik izgovoriti za nas. Kada držeći obim rukama patenu, na koju je metnuo hostiju,podiže je u uzvišenom pokretu, tu su uistinu darovi nas svih, koje on vraća i prikazuje Gospodinu.

Kruh taj i vino,Gospode,što Ti ih Tvoj svećenik prikazuje,želim da to doista bude moj kruh,uistinu moje vino.

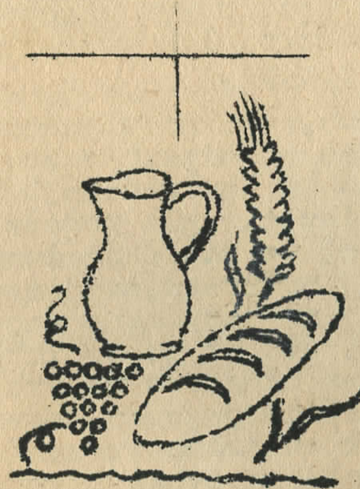
Ja Ti ih prikazujem,kao da bih ih,kao što negda,sam nosio na stol pokraj oltara.

Na Tvojoj Misi i na Tvojoj Žrtvi želim, doista,biti nazočan po vjeri i daru srca,po pažnji i prihvaćanju Tvojih otajstava.

Želim sudjelovati u onom jedinstvenom daru,što Ti ga Tvoja sveopća Crkva kroz stoljeća svakog dana pruža.

Sa svima želim biti jedno, udo jedinstvenoga tijela, ovca jednog samog stada i da moj spas od spasa drugih se ne rastavi.

Tebi se sada,Gospode,predajem,Tebi samome, da to se tako zbude i moj prinos da Ti ugodan bude.

Kruh i vino

III. Spremanje kruha i vina.

S Prikazanjem počinje ono posvećenje darova, koje će se u Pretvorbi dovršiti. Određene su dvije prilike, kruh i vino, da se tako prikažu Bogu. One, koje je sam Isus izabrao na Zadnjoj večeri, kao vidljive znakove svoje žrtve. Lijepo je to, da su to skromni, jednostavni plodovi Zemlje, preko kojih Spasitelj dolazi ljudima: kruh, krepka hrana, koja dostaje za život i nikada ne dosadi; vino, piće, koje više nego gasi žeđu. Noe ga je prinio kao okrepu i radost nakon pretrpjelih velikih boli za vrijeme potopa.

Kruh, koji se u početku upotrebljavao za Misu, bio je običan kruh, jedino se izabrao najbolji, ispečen u obliku okrugle pogače s utisnutim križem, da se lakše lomi. Od IX. stoljeća upotrebljava se beskvasni kruh, na uspomenu onog beskvasnog kruha, što ga je po Zakonu Mojsijevu Isus blagovao na svojoj Zadnjoj Pashi. Vino je onaj sasvim jednostavni sok od "roda trsova", što ga je Isus pio za svoga života na zemlji. Običaj, da se upotrebljava bijelo vino, uveo se tek u XVI. stoljeću, očito zbog čistoće misnog rublja, premda je to ipak na uštrb snažnog simbola krvi.

Konačno, od časa, kad se kruh i vino Bogu prikažu, nameću se našoj svijesti kao simboli tijela i krvi: Prikazanje unaprijed označuje Pretvorbu. Jedan drugi liturgijski čin to još više očituje: svećenik ulijeva u kalež s vinom nekoliko kapi vode. Kao što su Krist, vječna Riječ i Sveto Čovječanstvo nerazdručna živi, kao što je Učitelj sjedinjen s Crkvom svojom, tako će se pomiješati te dvije tekućine. U Srednjem vijeku često se pomišljalo, da ta voda označuje onu vodu, što je potekla iz otvorenog boka Raspetog Isusa. A grčka liturgija u potresnom obredu, na ovome mjestu, oštricom probija hostiju." Prinosimo Ti, Gospodine, kalež spasenja", govori svećenik. Na neizreciv način kruh će se pretvoriti u tijelo, a vino u krv: Misterij je započeo.

Ako ništa drugo nemaš Gospodu prikazati,
prikaži mu makar svoje muke i tjeskobe.
Komad kruha na pateni što počiva,
stajao je mnoge ljude duge muke.

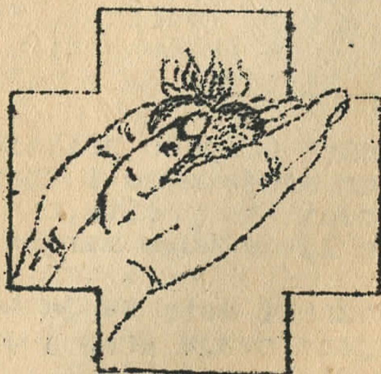
Ruka ako ti je prazna i usta tvoja bolno suha,
prinesi mu ranjeno svoje srce i sve, što te peče.

Da se vino u kalež istoči, nije li grozd trebalo
zdrobiti i zrno raspuknuti?

U sebi ako nosiš samo grijeh i gorčinu, žalost
života i svu ljudsku tjeskobu,
svojim rukama prema nebu pruži te jadne dare,
jer Milosrđe ih je unaprijed primilo, kad je blagovalo Večeru.

Pa ako čak snage više nemaš, da prikažeš i

moliš,
u tebi ako je samo otsustvo i samoća,u šutnji prihvati makar,da netko Drugi te zamijeni,
i izvrši to za te, kako bi jedinstveni dar bili: S v e ć e n i k i Ž r t v a .

Č i s t e r u k e

XIII. Pranje ruku

U svečanim Misama nakon Prikazanja, kao što je to učinio i na početku katekumenske Mise, svećenik kadi olter; "žrtva miomirisa", draga židovskom bogoslužju i puna bogatog značenja. Koluti dima dižu se Bogu poput molitve. "Anđeo je stajao pokraj oltara, govori knjiga Otkrivenja, držeći u ruci zlatnu kadionicu, da bi molitve svih Svetaca se vinule Bogu"(Otk.,VIII.3,4).

Zatim u svim Misama sada slijedi jedan liturgijski čin, pranje ruku,čije prvotno značenje ne predstavlja nikakvu sumnju.Svećenik,pošto je doticao darove i kadionicu, pere ruke, prije nego će uzeti kruh,koji će postati tijelo Kristovo. (Pranje ruku se obavlja na strani Poslanice,gdje se nekada nalazio zdenac izduben u crkvenom kamenu.)Taj obred ne nastavlja li direktno židovska pranja i čišćenja od grijeha? Ne produžuje li to onaj običaj, što su ga nekada obavljali vjernici na zdencu, koji se nalazio na ulazu u crkvu,i na što danas podsjeća posuda s blagoslovljenom vodom?Ali i tu nam se,sasvim prirodno nameće simbolično značenje.To je ono isto značenje, što ga ima voda na krštenju.Voda, koja čisti tijelo, predstavlja težnju, da se duša očisti. To podvlači prvi stih XXV. psalma, što ga svećenik u taj čas moli."Lavabo..." Umivam svoje ruke u nevinosti i pristupam k Tvojemu Žrtveniku, Gospodine.

Ima u meni jedna tako duboka ljaga, ko
sva voda svijeta oprati ne bi mogla.

Najfinijim vlaknima sa mnom je srasla
postala je dio mene kao čovjeka sama.

Bolno pred oči mi je donosi svaka od m
sli i djela mojih,

ono ljepljivo blato,što me prekriva i
mi se gadi i čini se,da neprestano raste u me
ni.

Ima li, doista,na zemlji našoj vode,vod
što zemaljska samo ne bi bila,

vode čiste,vode neokaljane,nadnaravno či
ste i neokaljane!

čudesnom snagom što bi osvjetlala moj
biće od prljavosti one neizbrisive

i oprala u meni ponore sramote , gdje s
gomilaju moje tajne zloće?

Milost Tvoja, Gospode...- Nek onda poteč
preko čela i mojih ramena i čitavog bića moga

nek trajno očišćenje obnovi vodu, što m
je Tebi u nevinosti srca po krštenju poklo
nila,

i neka prodre u tajne one zakutke,koje s
stidim priznati i na koje se jedva usuđuje
misliti,

pa da me učini posve čistim i radosni
zbog opet stečenog djetinjstva.

P r e s v e t o m e   T r o j s t v u

XIV.Molitva Presvetome Trojstvu

Svećenik,povrativši se na sredinu oltara; prigiba se i razmišlja. Još čas,dva,i započet će žrtvu:zbire se,da joj produbi značenje.Molitva, koju tada moli, molitva gotovo sasvim njegova, molitva iz pobožnosti, nije postojala u prvotnoj rimskoj liturgiji, ali je izvanredno stara i obično se pripisuje sv. Ambrozu,velikom milanskom biskupu iz IV.stoljeća. Tek se od XII.stoljeća obvezatno moli u Misi.Kartuzijanski je obred ni danas nema.

Suscipe,Sancta Trinitas,hanc oblationem...Primi,Sveta Trojice,ovaj prinos... Treba upozoriti,da se gotovo sve misne molitve upućuju Ocu ili Sinu,ili Ocu po Sinu.Tu se Presveto Trojstvo naziva Njegovim imenom.To svjedoči o važnosti te molitve: ona je duboko svijesna žrtve, što će se uskoro zbiti, tog najuzvišenijeg čina,posvećena Bogu u punini Njegova Trojstva. Uostalom, i njezine riječi su značajne:najprije podsjeća na Krista u nekim najvažnijim odsjecima Njegova života, Muke,Uskrsnuća, Uzašašća (stari lionski obred spominjao je najprije,što je i logičnije, Utjelovljenje i rođenje); zatim se spominju nebeski uzori, koji su posrednici čovjeka kod Presvetoga Trojstva. Tako su u

toj molitvi istaknuta dva odlučujuća razloga naše nade u Spasitelja.

Biti spašen, pa ja, Gospode, ne znam, što to zapravo znači.-Spas, nije li to spoznanje Tvoje tajne, za koju su oči moje slabe. - Sve, što znam, bolnim svojim iskustvom jest, da sam sebe spasiti ne mogu.

Pred Tobom, Troosobni Bože, o kome je pisano, nitko Ti Lice, a da ne umre, promatrati ne može, osjećam se i priznajem ništa: smrtni, jadni stvor pred vječnim i moćnim Stvorcem, tijelo i duša puni grijeha i ljage, pred savršenim primjerom i najvišim uzorom, pomućena savjest i slabašna pamet pred Svjetlošću samom i Dobrom, što sve znade i svemu život daje.

Ali Bog uze tijelo slično mome: živio je, trpio i smrtan postao baš kao i ja: posve sličan meni, ne: uskrsnuo On je! Jer se to zbilo i posve sigurno o tome znadem, nada u spas dušu moju napustila nije. Jednog dana, po Bogu Sinu, što čovjekom posta, i ja ću, u svjetlosti Duha, upoznati Oca.

A kao svjedoke dozivam one, što su prošli kroz rajska vrata u zagrljaj Boga, jer je na zemlji živjela žena Marija, što se zvala, i ljudi imenom Krstitelj Ivan, Petar i Pavao, i mnogi drugi, moja se nada na iskustvo oslanja. Pred velikim Bogom svi oni su moji zagovornici i jamci. Ako su oni Tvoju Milost, Gospode, upoznali, zašto i ja ne bih?

T a j n a

XV. Molitva podglas

Treći čin Mise se svršava: molio sam slušao i prikazao. Svećenik, pošto je poljubio oltar, usrdno moli vjernike, da se s njim združe i da budu dionici njegove žrtve. To je jedan od najvažnijih poziva, što ih misnik prije Pretvorbe upućuje vjernicima i ujedno je to neka vrsta oproštaja od njih. I ta srednjovjekovna molitva, što je izgovara, Orate fratres - Molite, braćo, neka vrst proširenog Oremus, divno ističe značenje tog zadnjeg poziva na sabranost i sjedinjnje srca: "Moja je žrtva ujedno i vaša žrtva." Ne zaboravite, ja je sam ne prikazujem, već s vama!

Kao odgovor na taj poziv evo druge od triju velikih molitava prošnje, Sekrete (druge dvije su Kolekta i Popričesna), koja se moli u Misi. Neobično stara, i iz istog doba i na isti način sastavljena kao i Kolekta, i ona se poput nje, u ime čitavog kršćanskog puka obraća Troosobnome Bogu u Njegovu jedinstvu. Od čega je dobila svoje ime? Da li je to molitva odijeljenog puka - plebs secreta, izabranog naroda, za razliku od onog skupa, uključivši tu i katekumene, sabranog puka - plebs collecta? Ili je to omolitva nad odijeljenim darovima, što su preostali za žrtvu? Ili je to još uvodna molitva u svete tajne, u nedokučivi Misterij? Obično se prevodi : molitva podglas. Stoga, što se tiho mo-

li, kao da se već pisnik, ušavši u svetinju nad svetinjama, odijelio od onoga puka, čiji je predstavnik. Sekreta je promjenljiva i njezine jednostavne i snažne riječi su povezane s duhom žrtve dotičnoga dana. Zahvaljujući neprestanom uspinjanju, koje od početka Prikazanja prožima liturgiju, Sekreta se odlikuje, prema prethodnim molitvama, osobito u odnosu prema Kolektama, jednim napretkom u gorljivosti i sigurnosti. Iz njih proizlazi jedna velika misao: znadem, da darovi, što sam ih netom Bogu prikazao, izlit će se na mene u neizrecivom obilju; kao uzvrat za te zemaljske darove, On će nam uzvratiti vječnim, nebeskim darovina.

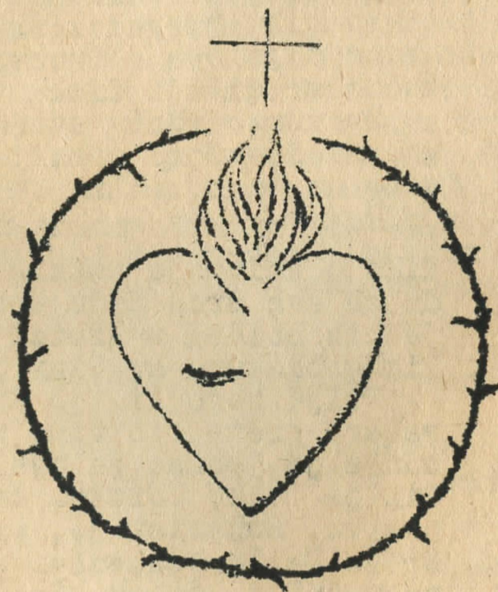
Podglas izmolit ću molitvu tu, jer Dolazi iz moje dubine, poput pjeva utjehe i nade u noći tamnoj, kad posrćem. Gospode, znadem, ono što Ti dajem manje je od ništa - komadić kruha i vino u kalež istočeno - i čovjek već što sam, A o tome ne govorim više - ništa od toga Tebe dostojno nije.

Ali misliš li Ti na cijenu prinosa našeg? U poredbi s Tvojim blagom bijeda je sve. Stalo Ti je do jednog: zanos je to ljubavi, što pruža Ti te ništetne dare i vapaj vjere, što Te moli, da ih primiš.

Znadem, za zrno žita bogatu žetvu daješ, za riječ oproštenja, beskrajnost milosrđa; za čašu vode, živu vodu, koja taži žeđ neutaživu,

i za bol podnesenu, balzam, što lijek je svemu.

Ako Ti, Gospode, bez primisli, velikodušno sve prikažem - što imam, što jesam, život i bol - zar ne, da ćeš mi stostruko u miru, u sreći, u nadi, dobrotom Ljubavi Tvoje beskrajne naplatiti?

P r e d i g r a Ž r t v i

II. Predslovlje

Uzvišeni čas se bliži:Predslovljem počinje veličbna molitva, koja će pratiti misnu Žrtvu,pravu sliku one žrtve na Križu.Ulazimo u Kanon,t.j. kako to grčki znači,u Pravilo Mise, u onaj stalni i najvažniji dio bogoslužja.Ta euharistijska molitva, kako su prvi kršćani nazivali Kanon, izvanredno je stara,potječe sa Zadnje večere, koju obnavlja,iznenađuje nas ljepotom svoga uređenja i veličajnom odmjerenosti svojih obrazaca. Kanon se dijeli u sedam dijelova,a Pretvorba zauzima točno središnji dio.

Sursum corda! svećenik dovikuje vjernicima:Gore srca! došao je čas,da samo na Boga mislimo.Misnik diže ruke, kao da bi htio prema nebu dignuti veliko očekivanje puka.A narod odgovara, da se sva srca dižu Gospodinu. Takav je bio običaj u Africi u vrijeme velikog biskupa sv.Ciprijana.

Prije nego li je Krist na Zadnjoj večeri pretvorio vino,svjedoči nam Evanđelje, podao je hvale Bogu, i taj čin je tako bitan, da se po njegovu nazivu, Euharistija, prozvala čitava Žrtva.Dakle, zahvalom počinje ovaj najvažniji odsjek Mise.Misnik najprije čita, - ili bolje reći deklamira - Predslovlje. Sam naziv (već uobičajen od trećega stoljeća), lijepo označuje tu molitvu.Predslovlje,nasljednik onih velikih improvizacija iz prvih vremena,što su ih vjera i ljubav pobuđivali na usnama svećenika,jest uvod u Žrtvu;euharistijska predigra. Danas, kao da se ide za tim,da ga se odijeli od Kanona. Nije li on s njime najuže povezan, ta molitva tako čista, te se čini, da se rađa u ljudskome srcu,a rascvjetava se usred neba?Grčka i Armenska Crkva ima samo jedno Predslovlje za čitavu godinu; u Rimu je bilo posebno za svaki dan. Od njih nam je, u načelu,ostalo petnaest promjenljivih, koji odgovaraju najvažnijim razdobljima crkvene godine. Svi su sastavljeni na isti način i nastali su iz jednake nakane. Žrtva se prinosi Svemogućemu. Tko je prinosi i u čije je ime prikazuje? Krist je prikazuje,i svako Predslovlje po redu podsjeća na ono,što je On učinio za naše spasenje. To je neizreciva tajna,zato se dolikuje, da u njoj sudjeluju nebeske Vlasti:mi ih dozivamo,da bi se još snažnije očitovala Božja slava.

Hoćeš li se moći,srce moje,uzdići nad sebe sama i izdržati Božji pogled?

Koliko vremena svakog dana posvećuješ onome, što nestaje,a koliko onome,što vječno ostaje?

Zašuti,sad je čas.Pretvori se sad u zanos i pouzdanje.

Saberi se,srce moje,digni se!

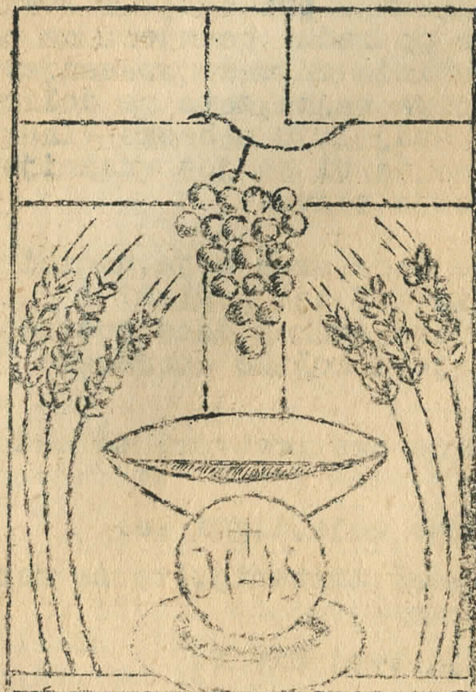
Ta već to znaš:misterij,što se zbiva,samo je tvoja tajna:

U pitanju je tvoj život.

I to znaš,najradosniji si,zar ne,dok pod Božjim okom živiš.

Sjeti se;ako je Krist uzeo tijelo u krilu Djevice,i Marija pristala,da bude Majka Sedam Žalosti,

Znaj,i Bog - Čovjek živio kao i ti,pa umro ipokopan bio,
sve je to bilo radi tebe samo,
znaš li sve to! Ali pokazuješ li to u punoj težnji bića svog,
i iščekivanju,što će se tek u nebu ostvariti?

S v e t , s v e t , s v e t

XVII. Trokratni poklik"Svet".

Neka,konačno,sine Božja slava! i snagom tako silnom, da pjesma, koja je slavi, trostrukim klicanjem naglo prekida tijek euharistijske molitve. Svećenik se sagiba ; zvonce tri puta zvoni.Božja svetost rasvijetljuje našu noć.

Sve stare liturgije nemaju te pjesme,premda se držalo, da ju je u Misu uveo sveti papa Siksto I.u drugom stoljeću. Sve liturgije danas je imaju: latinske Sanctus,grčke Trisagion.

Sastoji se od dva dijela.Prvi dio nas podsjeća na onaj tajnoviti odlomak, u kome prorok Izaija pripovijeda o svom viđenju Boga (VI.3):"Vidjeh Svemogućega,gdje sjedi na uzvišenom prijestolju.Skut je njegov ispunjavao hram.Serafi su stajali pred Njim.Svaki je imao šest krila.Dvama krilima su zaklanjali lice svoje,dvama svoje noge, a dvama su lebdjeli . Naizmjence su govorili: Svet, svet, svet Gospodin Bog nad vojskama. Puna je sva zemlja slave Njegove!"Naše bogoslužje iz poštovanja prema izabranome Narodu za Božji naslov upotrebljava još hebrejsku riječ Sabaoth.

Drugi dio nastavlja istu misao, t.j. nebeske Moći moraju nam u pomoć priteći, da bismo slavili Jedinoga:Hosanna in excelsis-ne podsjeća

li nas na pjev anđela u betlehemskoj noći?Ta pjesma je namijenjena Kristu. Jer iza hosana, i to je,također, hebrejska riječ, slijedi poklik:"Blagoslovljen,koji dolazi u ime Gospodnje". Tim riječima su primili Mesiju na dan Njegova svečanog ulaska u Sveti Grad. (Mt.,XI.9-1o).

Bog - Čovjek je,dakle, ušao među nas; za vrijeme toga klicanja On je prodro u samo srce božanske igre. Kao nekada u Jeruzalemu uspet će se na križ,svoje prijestolje.

Dok u duhu promatram Tvoju slavu,Gospode, i moć beskrajnu,što Ti u ruci prebiva,

dok dočaravam veličinu svjetova,daljinu prostora,i,uvijek,što dalje traje tajnu stvaranja,

pa dok mislim na bezdane vremena,nad kojima duh Tvoj lebdi,na onaj uzvišeni i neshvatljivi red,što si ga odredio sudbama,

kad nebrojeni korovi Anđela posuđuju mi svoj pjev,da dostojnije Tvoju svetost i veličinu hvalim,

od ljubavi sagnut, ali zbunjen pred tolikom tajnom,pitam se,kako je to moguće,

da Onaj, što je savršenost i dika sama, misli na me ,i ovo ništa,da je Tebe vrijedno,

pa velika tajna svršava tako, da razlije po čelu grešnika kaplju božanske krvi.

C r k v a n a p o d n o ž j u K r i ž a

XVIII.

Spomen živih

Te igitur... - "Tebe,dakle,preblagi Oče, smjerno molimo i ištemo po Isusu Kristu, Sinu Tvojemu,Gospodinu našemu, da milostivo primiš i blagosloviš ove darove,ove poklone..." Tako nadovezujući na slijed Predslovlja(kako to dokazuje riječ igitur,dakle), preko onog glasnog prekidanja sa Sanctus, počinje niz molitava, koje će brzo dovesti do Pretvorbe.Ovdje,uistinu,počinje Kanon, i stoga su srednjovjekovni minijaturisti divno ukrašavali ovaj početni "T " prve riječi,to slovo,koje nam tako lijepo dočarava Križ. To je bio početak slike Raspela,što ga većina misala ima na tome mjestu.Čas Žrtve se bliži; pokreti svećenika postaju svečani i tajnoviti:misnik redom sklapa ruke,diže oči prema nebu,ponovo ljubi oltar,tri puta križa darove,napokon drži raširene dlanove nad kaležom i hostijom,kao da polaže zakletvu ili da o nečem svjedoči.

Molitava prije Pretvorbe ima pet na broju. Podglas se mole.Molitve se nižu u nekom malom neskladu i ponavljanju, jer su se u nizu stoljeća razvijale i nadodavale. Početak,na primjer,najstarijem obrascu Kanona,popis svetaca,koji se spominju, mora potjecati iz III. stoljeća; ostali dio se vjerojatno ustalio oko VI. stoljeća, izuzevši Hanc igitur,koji je kasnijeg podrijetla.Ali iz tog molitvenog niza iskače jedna sama misao:Zajedništvo kršćana u Bogu.

U času, kad se Krist uspinje na Križ, svećenik točno određuje duboke namjene Žrtve,koja se prikazuje za spasenje Crkve na zemlji i na slavu one Crkve na nebu.Misnik doživlje i obnavlja,dakle,oko oltara sve krštene, na čelu s njihovim poglavarima;doziva i sakuplja sve one,koji trpe i koji se bore ovdje na zemlji,da im križ ne bi bio uzaludan,i također sve one, koji već žive u Slavi,koja nas čeka, na čelu im je svima slavna Djevica Marija, Majka Božja,tješiteljica ljudi. Uistinu, čitava kršćanska obitelj (ta riječ je spomenuta)mora biti prisutna u onom času,kad će žrtvena molitva navijestiti već neminovno pretvaranje Žrtvenih darova u Tijelo i Krv Isusa Krista.

Na zemlji smrtnoj mi smo evo prisutni, u bratskoj vjeri i nadi sjedinjeni,svjedoci postali smo Tvoji,Gospode,mi,Voljom Tvojom i milošću,što smo djeca ove Crkve,koju ljubiš velikom ljubavlju.

Među nama eto onoga, koji vidljivo Tebe predstavlja i koji više nego bilo tko drugi Tvoje breme nosi,

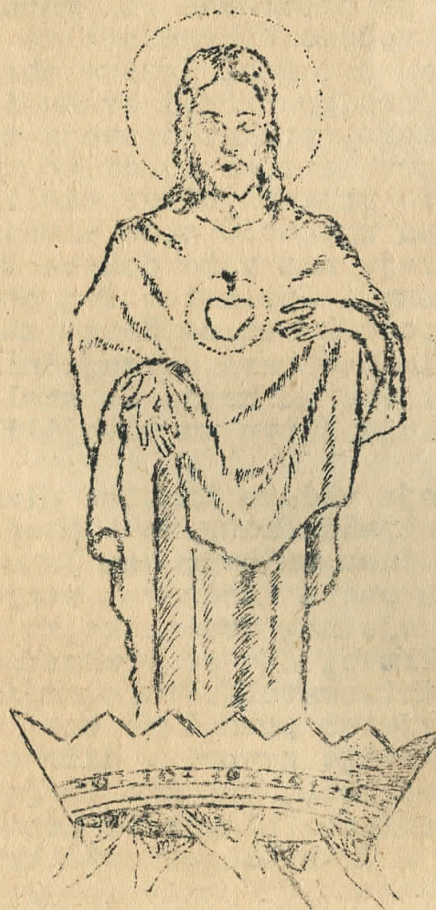
stada eto čitava,dobar i zao,junak i kukavica,sabrali se svi u tjeskobnom čekanju oproštenja.

Umirući Isuse,duše tjeskobom išibane,oko Tebe svi smo u svijesti punoj,da ništa ne zaslužujemo,

pa ipak sigurni smo,da pretvoreni kruh i vino prinosa našeg,postati će jamstvo,što sve će otkupiti.

A Ti, Gospode,kao što si još u zadnjem času htio nježno pogledati Mariju,svoju Majku,i Ivana,svoga učenika,

svrni pogled na prisutnu čitavu Crkvu svoju,što srcem prepunim ljubavi i dušom moli, na podnožju onog Križa stoji, na kome se Tvoja Žrtva zbiva.

O v o   j e   t i j e l o   m o j e

XIX. Podizanje hostije

Svako tumačenje o povijesnom porijeklu i značenju toga uzvišenog liturgijskog časa - njavišeg vrhunca Mise - izgleda uzaludno. Crkva, povlačeći se pred Kristom, ne izgovara nijednu riječ,ne vrši nijedan pokret,koji ne bi bili Njegovi.Pretvorba je produžena i ponovljena. Zadnja večera,sakramentalna uspomena na onaj zadnji Isusov obrok, kada je Isus,pretičući svaku izdaju i svaku muku, prikazao svoje tijelo i svoju krv za spas ljudi.Od prvih kršćanskih vremena bitni dio Mise se sastojao u tome.O tome služenju Mise pružaju nam više dokaza Djela Apostolska i Poslanice.Taj obred žrtve u početku se održavao zajedno s bratskim večerama,sa zajedničkim agapama. Već od kraja I. stoljeća iz poštovanja žrtvu su odvojili od agapa.

Zadnja večera diktira plan,kretnje i riječi Pretvorbe. Svećenik je u tome času doslovno sam Isus Krist; njegova osoba iščezava, stapa se sa Osobom vječnog Svećenika,koji je ujedno žrtva, što se prikazuje,i vrhovni žrtvovatelj.Stoga,svojim kretnjama vjerno predočuje one, o kojima Evanđelje govori : diže svoji oči prema nebu, kao što ih je i Učitelj podigao; blagosiva hostiju,kao što je i Isus blagoslovio kruh; po-

klon,što ga dodaje,samo je osobni izraz klanjanja prema prisutnome Bogu. I riječi, koje misnik izgovara, također su one iste, koje je Isus izgovorio." Velike i čudesne riječi", rekao je sv.Atanazije, čija uzvišena jednostavnost jest u suprotnosti s popratnim molitvama.Bogu ne treba mnogo riječi,da nešto učini.

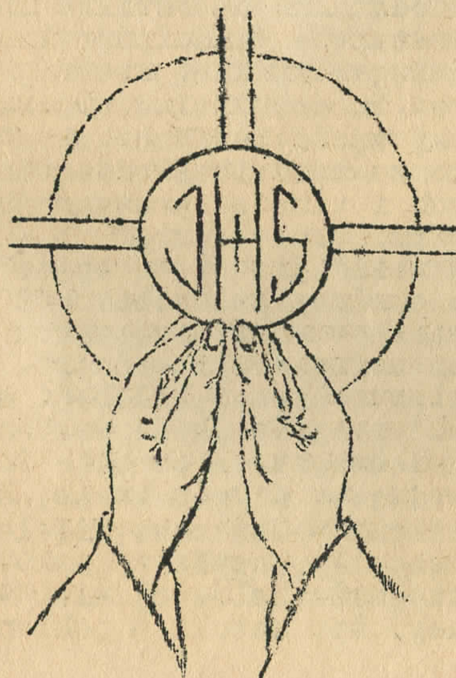
Pa ipak liturgijski obrasci ne donose doslovno evanđeoske riječi, i vjekovi su u njih unijeli neke umetke. To su pridjevi,na primjer,koji nazivlju"svete i časne" Kristove ruke, ili onaj naziv "slavni" Kalež (koji se oslanja na XXII.psalam). Međutim,jedan od tih dodataka ima veliko značenje: usred Pretvorbe vina pojavljuju se - od Srednjega vijeka - ove riječi:Tajna vjere. Tu se,uistinu,bljeska tajna kršćanske vjere:istinski,stvarno,bitno, kako se izrazio Tridentinski Sabor, kruh i vino se pretvaraju u Tijelo i Krv.

Zbog veličajnosti te tajne okružujemo je svečanošću:osobito od XII.vijeka, kada su krivovjerstva počela sumnjati u stvarnu nazočnost. Zvonce, koje tri puta zvoni,kâd,koji se dimi, zapaljene svijeće, koje se donose,slave tu Prisutnost, a osobito Podizanje to potvrđuje u divnom kretu, što pretvoreni kruh u božansko Tijelo pruža prema nebu i pokazuje ga puku. U tome času što može bolje učiniti vjernik, prije nego što zaroni u poklon,već da

pogleda tu malu hostiju, u kojoj se krije najdublja tajna i da u taj pogled pretoči svu svoju vjeru i svu svoju nadu?

Bože moj, prisutan tu si, i ja Ti se klanjam:
Prepoznat druge misli od Tebe ne želim;
ovaj kruh, što gledam, u svjetlosti, što se diže k Tebi,
sam Ti si, Tvoje Tijelo, ja to znam i vjerujem.

U tom času, kad sve za mene u šutnji se gubi,
pomozi mi, da tajni vjere potpuno prionem
voljom, srcem, razumom svojim i Milosti Tvojom
po onoj ljubavi istoj, što si je udijelio meni.

O v o j e K r v m o j a

XX.
Podizanje kaleža

U tome času nije dovoljno klanjati se Bogo-Čovjeku nazočnome u hostiji. Nije još dosta ni prionuti uz tajnu Pretvorbe. Sada se treba suočiti sa samim djelom, koje se zbiva na oltaru i koje nije ništa manje nego sam žrtveni čin. Još više negoli kruh, ne dočarava li vino na snažan način onu krv, što ju je božanska Žrtva na Kalvariji dragov[illegible]no prolila? Dakle, mi smo svjedoci [illegible]nog žrtvovanja, i još više nego sv[illegible]oci, mi osobno sudjelujemo, jer mi prikazujemo Janje, koje će se u čast Ocu tajnovito žrtvovati.

S tim dijelom Mise nalazimo se u srcu najstarije religiozne tradicije, jednog obreda, starog od pamtivijeka. Prolivena krv, što se prikazuje nadnaravnoj Moći, ima moć, da je umiri. U Izraelu, svaka pogreška, svaka ljaga, bilo duševna ili tjelesna, otkupljivala se krvlju. " Sine sanguine non fit remissio". Bez krvi nema otkupa...

Ali, jasno je, da taj žrtveni čin ima svoje značenje, samo ako ga prati nakana, molitva, sudjelovanje. "Kalež, što ga blagoslivljamo, govori sv. Pavao, nije li zajednica krvi Kristove?" (I. Kor. X. 16). Same riječi Pretvorbe vina, koje su mnogo izričitije, nego one Pretvorbe kruha, ne označuju li snažno, da se radi o vezi Boga i ljudi, da se radi o jednom "Novom Zavjetu"? I to

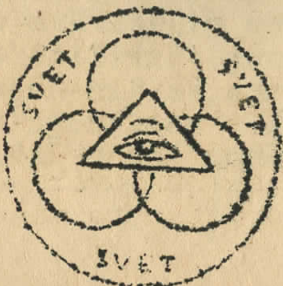
je također tajna vjere, da čovjek može zadobiti oproštenje svojih grijeha učestvujući u prikazivanju Žrtve.

Svećenik, pošto je blagoslovio Kalež, diže ga i pokazuje puku, kao što je to bio učinio i s hostijom. Taj običaj, koji je kasniji od podizanja kruha (bez sumnje zbog toga, što su u Srednjem vijeku kaleži imali širi otvor od naših, njihovo podizanje je bilo dosta nepriličino), ima isto značenje : ono izražava vjeru u nazočnost Krvi.

Ali to je također čas, da s tim žrtvovanim životom na Kalvariji, sjedinimo u potpunom sudjelovanju i prikazivanju onaj život, što ga mi smatramo svojim, a koji ima tek značenje, ako se daruje.

-v u Kaležu Ocu što je pružaš
-rujem, uistinu, da je Tvoja, doista je ona,
-o pod bičem prokapala, šiknula pod kopljem
-koja neprestano s Tvojih pet rana kaplje.

-speti Isuse, molim Te, također, da se s njome
-moje smješa, pa makar sva nečista i pogana da je,
-Bogu svoj život prikažem, kako bi moja Žrtva
-Tvojom, i ja s Tobom jedno bili.

S p o m e n

XXI.

"Smjerno Te molimo"

"Koliko puta budete to činili, činit ćete meni na spomen", rekao je Isus nakon dvostruke Pretvorbe. Stoga, bez sumnje od apostolskog doba, a, zastalno, prije svršetka II. stoljeća, Crkva je ovdje postavila Spomen, koji prate dvije molitve (malko u zakašnjenju): trodijelna molitva, koja se odlikuje ozbiljnom jednostavnošću, po čemu prepoznajemo tekstove iz prvog kršćanskog vremena.

Čega se ta molitva sjeća? Očito Muke, na kojoj nas žrtvovanje Zadnje večere podsjeća (zato svećenik pravi znak Križa nad Hostijom i Kaležom; zato također u nekim posebnim liturgijama svećenik drži raskriljene ruke u obliku Križa);" svaki put, govori sv. Pavao, kad budete jeli ovaj kruh i pili ovo vino, navieštat ćete smrt Gospodnju." (I.Kor.XI.26) Dakle, Spomen Kristove smrti, ali i Uskrsnuća i slavnog Uzašašća. Tako je taj spomen neka vrst rezimea čitave Mise : on snažno podvlači njezino značenje.

Darovi, za koje smo ponizno molili Boga, da ih blagoslovi, evo postali su "Žrtva sveta, Žrtva čista, Žrtva neoskvrnjena, sveti Hljeb vječnoga života i Čaša vječnoga spasenja". Okrenuti prema Bogu, mi mu govorimo, da ih može primiti, jer nisu to više nedostojni

darovi. Nije li nekada, dok se Sinovljeva Žrtva pripremala i slikovito nagovije-štala, primio žrtvu Abela, Abrahama, Melkisedeka? Prošlost je jamstvo za budućnost.

Tada svećenik prignut u molitvi zaklinje Svemogućega, da nam po Pričesti vrati Krista, koga smo mu upravo prikazali. To je molba iz "Ponizno Te molimo", o kojoj je Inocent III. govorio, da je ljudsko poimanje jedva može razumjeti. U nazočnosti neizrecivog Veličanstva uzvišeni oltar prima jedinstvenu Žrtvu, i služba Andela nadovezuje se na našu, da bi Bogoslužje Neba dopunilo Žrtvu Zemlje. U tom času, o tome smo sigurni, Krist, koji se prikazuje, nosi u Očevo krilo, samo ako mu ih znademo povjeriti, naše zanose, naše molitve i ono, što je u nama najčišće.

[redacted] sam na obali jezera
[redacted]u mnoštvom bio, gdje je Isus govorio,
[redacted]kojom radosti bih ga bio slušao!

[redacted]jedok da sam biti mogo one proste
[redacted]ste, kojom je Lazara iz groba dozvao,
[redacted]je uzbuđenje ne bi me spopalo tad!

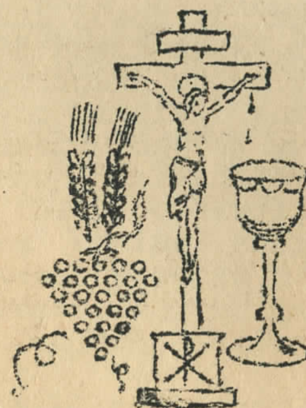
[redacted] sam na Zadnjoj večeri gledao,
[redacted]d je zahvaljivao i kruh lomio,
[redacted] bi li te riječi dušu moju prostrijelile?

Pod Križem da sam ostao
s Magdalenom, Marijom i Ivanom,
ne bih li se bio srušio od ljubavi i tjeskobe?

A da sam u uskrsno jutro
odvaljen kamen, prazan grob ugledao,
koja bi me velika nada, napokon, prožela tada!

Srce moje, čuj sada: sve te riječi, sve te kretnje,
te molitve sve, što su u rastresenost zagnjurene,
to je, sve to, drama, tajna,
nedokučivo čudo Tvoga Otkupljenja!

Na Misi toj nisi prisutan samo,
ona se tebe tiče: o tvome udesu se radi.
Prihvati ga u svojoj nutrini, pa nek tvojim čelom
prolivena krv Isusa Krista proteče.

Pokojnici i mi grešnici

XXII. Spomen žrtvih

Da li mi prikazujemo Žrtvu samo za sebe? Misa znači povezanost. Nikada to ne će biti odviše dovoljno ponavljati. Kao što na početku Mise Kolekta, kao što prije Pretvorbe pripravni obrasci, dvije nove molitve podsjećaju našu volju na bratsku povezanost: dvije molitve međusobnog posredovanja.

Prije nego se Krist popeo na Križ, oko Križa su se sakupile vojujuća Crkva i slavna Crkva; sad bogoslužje doziva trpeću Crkvu, Crkvu pokojnika i Crkvu grešnika.

Stari je običaj moliti za pokojne. Već je bio uobičajen u Sinagogi i sv. Ivan Krizostom nas uvjerava, da taj običaj potječe neposredno od Apostola. Pa ipak Spomen mrtvih (kao i drugi spomeni) ušao je dosta kasno u Misu : rukopisi iz XI. stoljeća još ga ne poznaju. Zašto mu je ovdje mjesto, na tome tako važnome dijelu bogoslužja? Crkveni Oci su to već objasnili, kao sv. Ćiril Jeruzalemski: u onome času, kada je naša molitva postala moćnija, mi moramo njezine zasluge namijeniti onima, koji ih najviše trebaju, one duše, koje su prestupile Vrata Smrti, ali očekuju konačnunsvjetlost.

Duše u Čistilištu: sama pomisao na njih dostaje, da se opet vratimo na same sebe, na još žive mrtvace, buduće stanovnike čistilišta. Stoga, nadovezujući na tu molitvu i noleći svim svojim žarom, svećenik jednostavnim i neposrednim riječima, koje, jamačno, iz najstarije tradicije, ponizno moli Milosrđe za nas grešnike.

Pa kako je to učinio prije Pretvorbe on doziva kao zagovornik nove svece i mučenike: oni su naši svjedoci, naši jamci. Po treći put, na još određeniji način, evo oživljujemo onu veliku i divnu stvarnost kršćanske vjere: općinstvo Svetih.

U tom času, kada moja molitva nije više samo moja, već višnja molba Tvog Raspetog Sina,
dopusti mi, Gospodine, da dušom pouzdanja punom, ponizno Te molim za ovu braću po Tebi stečenu, što još čekaju u noći:
za one, koje sam ljubio, pa i za one, koje gotovo nisam volio, svi su združeni u suosjećanju moga srca,
za kršćanska ona pokoljenja, čiji vjerni glasi pod ovim svodovima Tebi su se uzdizali, kao što se u ovom času moj glas diže k Tebi,
i za onog mrtvaca također, što ću sutra biti, kojega vlastiti njegov grijeh unaprijed predodređuje, da zadovoljštinu kroz pokoru dade,
za sve one se molim, čijem društvu naskoro ću se pridružiti, i koji se jedino nadaju po zaslugama Tvoga Križa oproštenju.

Spasi ih! Spasi me! pa, kako grijeh moj naviješta i određuje moju smrt i kaznu, neka žrtva Tvoje Krvi unaprijed i oproštenje Tvoje nagovijesti.

Z a h v a l a

XXIII.

Malo podizanje

Kanon Mise će doskora završiti. Nekoliko rečenica će dovršiti onaj dugi niz molitava, koje je počeo s Predslovljem, na prvi pogled jednostavne rečenice, ali, kako se to uvijek u bogosluž ju događa, tim dubljeg značenja. Prva, koja počinje Per quem - Po kojemu - govori Gospodinu: "Po Kristu .... po kojemu sva, Gospodine, vazda dobra stvaraš, posvećuješ, oživljavš, blagoslivlješ i meni podaješ:" Je li taj obrazac jednostavni rezime Kanona, njegov zaključak? Ili, doista, ostatak veoma starog blagoslova, kojim su se blagoslivljali ne samo kruh i vino, već također mlijeko i med, a katkada grožđe, ili janje ili mlado sočivo ? Tako se još i danas na Veliki Četvrtak u tome dijelu Mise blagoslivlje ulje za bolesnike. Smisao je u svakom slučaju jasan. Posredništvo Utjelovljenog Boga, koji se prikazuje za spasenje svijeta, izlijeva se u trajnom stvaranju u svetost, u Božju milost i u njegovu ljubav, kojom nas neprestano obdaruje.

U tome času svećenik vrši jedan liturgijski čin, koji označuje to posvećenje, to nadnaravno uzdizanje stvorenih stvari. To je "Malo podizanje", na koje zvonce svraća našu pažnju. Svećenik malo podiže u jedan mah Hostiju i Kalež. U staro doba bilo je to jedino podizanje; ono za vrijeme Pretvorbe, kako to znademo, potječe iz Srednjeg vijeka. Malo podizanje je zna-

čajnije od velikoga, ali na drugi način. Darovi se ne pokazuju puku, već sada, kada su kruh i vino postali Tijelo Božje i Krv Božja, prikazuju se Bogu.

U punom smislu riječi, i još dublje nego li molitve, taj čin je "Zahvala". Riječi, što ih svećenik izgovara, doista to kazuju: Per ipsum..."Po Njemu (Kristu) i s Njime, i u Njemu jest Tebi Bogu Ocu svemogućemu, u jedinstvu Duha Svetoga svaka čast i slava po sve vijeke vjekova." Po Kristu Posredniku, sjedinjeni s Njime, na neki način pretvoreni u Njega, mi, otkupljeni, učestvovat ćemo kroz cijelu Vječnost u sreći, da slavimo sa čitavim stvorenjem Presveto Trojstvo! I Amen, koji zaključuje tu uzvišenu molitvu, bez sumnje najznačajniji u čitavoj Misi, jedini, koji se upotrebljavao u starom Kanonu, dobiva ovdje svoje puno etimološko značenje: jednodušno odgovorimo, s dušom punom žara: "Neka tako bude!"

Sada je čitavo stvaranje otkupljeno i među nama caruje samo radost neizrecivog obećanja! Sedam dana stvaranja neprestano se ponavlja u vječnom izviranju!

Sve je čisto, sve je istinito i svijet, što je oko mene opet je postao nov, i ovo je srce po ljubavi preoteto bijedi!

Zato što je Bog Čovjekom postao, što su komad kruha i čaša vina Njemu prikazani u žrtvenom daru

sve što je Zemaljsko,ogrnut će se Slavom, a blistav sjaj Trojstva noć moju je raspršio.

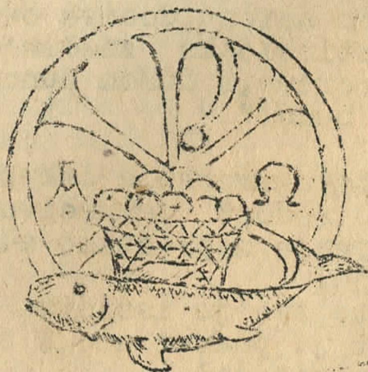
Gospodine, Tebi pružam ove dare Tvoje moći, oni nisu moji,isključivo su Tvoji po određenju tajne,koju ne shvaćam.

Za nju ipak znadem, očekivanu od postanka svijeta,da se zbiva,za moj spas i u Vječnosti.

Oh, nek prepoznam Tvoju Milost propadljivom na ovom svijetu, na kome tek časak jedan živim!

Posveti,blagoslovi ono,što jesam,a ne bih htio biti,i ono,što imam i želim vratiti ljubavi Krista,

da beskrajna ljubav,čiju nježnost osjećam, u meni se razliva,razbudi u mojoj duši težnju,da joj služim!

O č e n a š

XXIV.

Molitva Gospodnja

Započinje peti,zadnji dio,kao završetak ostalih činova liturgijske drame. Molio sam, slušao sam pouku , prikazivao sam, žrtvovao sam : sada ću blagovati.Pričest je žrtvena gozba.

Način,na koji bogoslužje otvara ovaj čin,može se u prvi mah činiti neobičan.Nakon veoma dirljivih i veoma starih riječi (a na to je već u IV. stoljeću sv.Jeronim upozorio), u kojima se ističe, da se jedino na Kristov poticaj usuđujemo govoriti ono, što slijedi, svećenik skupljenim prstima,što lijepo označuje jedinstvo, polako izgovara molitvu Oče naš.Tada raširi ruke i gleda Hostiju.Gospodinova molitva, potpuna molitva. Oslanjajući se na izvještaj sv.Luke (XI. 2,4),Isus je naučio svoje učenike,da je mole,na njihovu molbu,sasvim malo vremena prije svoje Muke.Da li je to bilo na Efremovu balkonu ili na obroncima Maslinove gore?Nije li je On već izrekao u besjedi na Gori, kako to tvrdi sv.Matej(VI.9,13)? Nema nikakve sumnje, da se tu radi o bitnosti Njegova poslanstva,o Njegovoj duhovnoj oporuci. Običaj, da se u Misi moli Oče naš,izvanredno je star.Možda potječe od apostolskog doba:mnogi crkveni Oci to spominju, i sv.Augustin drži, da je uveden od davnine.U VI.stoljeće sveti papa Grgur Veliki je odredio,da se moli na početku Pri-

česti. Uzvišena li nadahnuća i duboke li nanjene! Nije li Pričest sakrament Jedinstva? Da se na nju pripravimo, što ima uzvišenijeg od Ljubavi, na koju nas Očenaš potiče? Prije nego li se pričestimo Kristovim tijelom, pričestimo se i Njegovim duhom.

Gospodine, molitvu tu, koju su me same Tvoje usne naučile, i koju neumorna pokoljenja djece Tvoje već stoljećima po zapovijedi Tvojoj ponavljaju, i ja je želim izreći sada ne rastreseno i naučeno samo, već polako, dušom, što se divi i razmišlja, kao da bih je po prvi puta slušao.

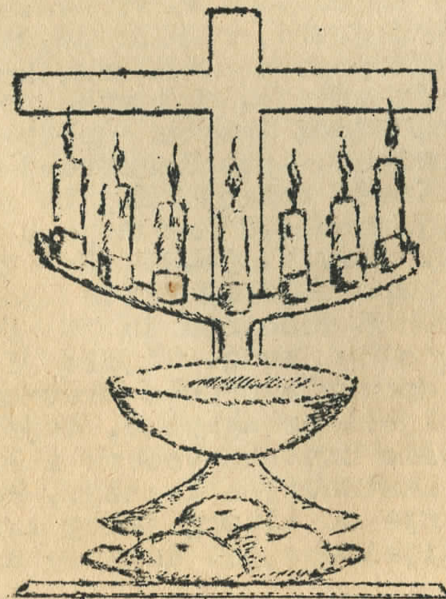
Naučio si me, da mi je Bog Otac, a ne samo Gospodar i kralj moj, ne samo Jahve namrštena čela, vođ vojska, strašni, pravedni, već što me posinio i baštinikom svoga kraljevstva učinio, pa kako višnja bila moć i slava Njegova, Imenom ljubavi pouzdane dozivat Ga mogu.

Oče, molim Te, budi među nama prisutan na zemlji, ko što prebivaš u tajni neba; prisutan po slavi svoje Biti, koja će obasjati moju dušu, voditi moj razum, a srce mi ispuniti ljubavlju; prisutan pojavom svoje Moći, koja će osnovati carstvo pune pravde; prisutan po očitovanju svoje Volje, kojoj će čitavo moje biće radosno podlaže.

Molim Te, čuvaj mi život tako dugo, dok Ti hoćeš, od dana do dana punim pouzdanjem u Providnost Tvoju, udijeli mi kruh po mome radu, i neka kruh taj bude znak bratstva i pomoći međusobne, ali ne samo onaj, što nastaje, dok žito niče, već i onaj, koji je nazvan "Kruh života", jer koji se njime hrane, više nikada ogladniti ne će.

I još Te zaklinjem, dostoj se skinuti težinu nepodnosivog tereta dugova mojih. I neka primjer Tvoga milosrđa, Oče, što mi ga neprestano pružaš, i mene nauči biti plemenitim, pripravnim opraštati, ljubiti, kao što prema svima nama Ti si.

I u ovoj strašnoj borbi, što je dnevno biti moram, u tom obruču željznom, smrtnom, u kom se hrvam, ne dopusti, da napast nadvisi moje slabe snage; poštedi me od kušnja, koje lome, od nemira, što duši smeta, ne prepusti me onom neprijatelju, što u sebi samome ga nosim. Oče, u ovom času, kad krv Tvoga Sina Tvojoj Milosti me vraća, smiluj se meni!

R a z l o m l j e n i   k r u h

XXV. Isus,pošto je razlomio kruh,koji je blagoslovio i u svoje tijelo pretvorio,rekao je svojim učenicima : "Uzmite i jedite!"Pričest je,dakle, sastavni dio Mise,logički,nepphodni završetak Pretvorbe. (I koja li je onda zabluda dijeliti Pričest od Mise, pričešćivati se izvan Mise,ili, pod izlikom dobre Pričesti,ne voditi računa o liturgiji, da bismo se mogli udupsti u osobno razmišljanje!)

[..]ljenje [..]stije

Tako već u Izraelu,po Starom Zakonu, žrtvama je bilo pridruženo i "blagovanje Vječnoga",kada su službenici jeli meso žrtve,pošto je jedan dio njih bio spaljen na oltaru "na ugodni miris",učestvovati u toj božanskoj gozbi,značilo je,uistinu, potrošiti posvećenu hranu, koju je Svemogući primio. Još više,po Novom Zavjetu, sveta gozba dobiva svoje puno značenje pobožanstvenja. Nije li sam Krist rekao: "Tijelo moje,u istinu,je hrana,i Krv moja,u istinu je piće."(Iv.,VI.56.)? Na Zadnjoj večeri Apostoli su doita jeli i pili kruh i vino,što ih je Učitelj pretvorio u svoje Tijelo i svoju Krv; u apostolsko doba krštenici su se okupljali na Agapama, koje su ujedno bile bratske večere i liturgijski sastanci; a kasnije, kada je blagovanje od liturgijskog sastanka bilo odijeljeno,još dugo se uzdržala živa uspomena na blagovanje.Danas nije li se to značenje šuviše izgubilo iz vida,značenje blagovanja,koje je na snažan način odgovaralo ideji o bratskoj povezanosti u Bogu, bez koje uopće nema plodnog sjedinjenja? Međutim, kretnje svećenika i njegove riječi su tome dostojanstvena jeka.

Misnik, pošto je ponovio i proširio zadnje riječi Očenaša, "libera nos"-"oslobodi nas",da bi zaključio po riječima jedne veoma stare molitve,- da smo jedino po Kristu oslobođeni,uzima Hostiju,lomi je na dvoje, jednu polovinu metne sa strane na patenu, zatim odlomi komadićak od drugoga dijela i spusti ga u kalež. Tri čina, koji su jednako bogati značenjem. Razlomljena Hostija označuje razlomljeni kruh Zadnje večere(Židovi nisu nikada rezali kruh). Učenici iz Emausa su po lomljenju kruha prepoznali Uskrsnuloga.A po srednjovjekovnom tumačenju, ono još mistično označuje, izlomljeno Kristovo tijelo u Muci,a, naročito, dijeljenje kruha braći,koje se nagoviješta i priprema, Druga polovina,koja se meće na stranu, podsjeća na ona Sancta - na onaj posvećeni dio, što se posvećivao na predhodnoj Misi, i koga su čuvali,da označe, da se ista žrtva neprestano nastavlja od jedne do druge Mise;

konačno, dijelak Hostije, koji se pomiješa s vinom u kaležu, po jednome obredu, koji se obavljao u IV. stoljeću, označuje, simbolično, Tijelo i Krv Uskrsnuloga, koji su se sjedinili za naše spasenje, ili, po drugom tumačenju, ispovijedano jedinstvo Njegovih dviju naravi. Ali to je također slika onog, što je svaki od nas u bratskom krilu Crkve, združen sa svima, kao taj dijelak Hostije, rastvoren u vinu.

Gospodine, taj kruh, što si ga Ti sam na Zadnjoj večeri svojim prstima razlomio i među svoje Apostole podijelio,
kruh taj, što su ga Tvoji učenici jedni drugima pružali, prije nego su pod zubima divljih zvijeri bili zdrobljeni, ko što se žito pod žrvnjem drobi,
taj kruh, što su ga pokoljenja Tvojih svetaca usred svijeta međusobno dijelila u zanosu ljubavi i bratstva,
taj isti kruh, koga u ovaj čas, na čitavoj zemaljskoj kugli, nebrojena Misa trajno obnavlja,
daj mi, da ga primim, ali ne za me same, već i za ogromno stado Tvojih vjernika
za one, koji Te ne poznaju i koji Te znaju, učini, o Kriste, što se svima daješ u čestici najmanjoj, [illegible]
da se združimo sa svetim Čovječanstvom otkupljenim Tvojom Krvi, jer to je smisao i nacrt Tvoje žrtve.

K r v l j u   J a n j e t a

XXVI. Jaganjče Božji

"Kao janje, što se vodi na zaklanje, kao ovca, nijema pred onima, koji je strižu, podvrgao se muci". Tako prorok Izaija u glasovitom odlomku (5o, 7) naviješta Mesiju. - "Evo Jaganjac Božji, evo onaj, koji uzima grijehe svijeta!" (Iv., 1, 2o): tako je vikao Krstitelj, kad je ugledao Isusa.

Trostruki zaziv, što ga bogoslužje u tom času stavlja u naša usta, preuzima ono slikovito značenje Janjeta, takvog, kakvog su ga poznavali Izraelci od one Vazmene noći, kad su prognani u Egiptu, po Mojsijevoj zapovijedi obilježili vrata svojih kuća janjećom krvi i ostali pošteđeni.

Povijesno, čini se, da je Jaganjče Božji ostatak ili zamjena nekih starih litanija, koje su se pjevale za vrijeme lomljenja svetih prilika za Pričest vjernika. Taj obred je mogao biti veoma dug. Običaj je nastao na Istoku, i jedan papa, porijeklom iz Sirije, sv. Sergije I. ga je konačno, potkraj VII. stoljeća, udomio u Rimu. Značenje tih triju jednostavnih riječi je jasno. Vazmeno Janje nije li zaštitilo Izrael? - Žrtveno Janje nije li jamstvo pomirenja između čovjeka i Boga?

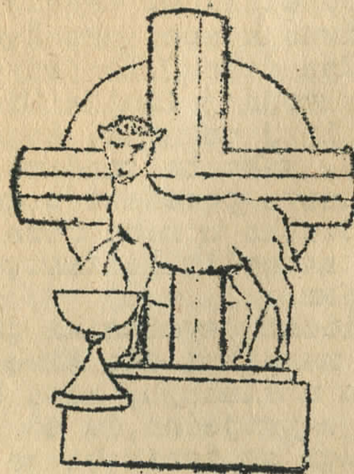
Ali zadnje riječi trokratne molitve divno određuju, u kojem smislu treba tražiti Božju ljubav; dok se na dva pr-

va Jaganjče Božji odgovara "Smiluj nam se",a na treći se govori: " Daruj nam mir!" Pa odmah zatim misnik moli Boga, da bi Crkvi darovao mir i jedinstvo; zatim, u svečanim Misama ovdje se daje "poljubac mira",obred,koji izravno potječe od Krista i Apostola,koga su prvi kršćani smatrali važnim, a koga današnji kršćani imaju sasvim krivo, što ga zanemaruju.

Još se jednom u liturgijskim riječima i pokretima izražava ona velika pouka,što nam je neumorno ponavlja svaka Misa:da nas Bog sačuva u miru svoje ljubavi,ljubimo se među sobom!

Gospodine, samo po jednom znaku Ti ćeš me prepoznat moći,kad dođeš,
na oblacima s neba u strahotnom veličanstvu Slave svoje,kad sve će se otkrit,što sakrito je.
Taj znak,još vjerodostojniji od Anđela Srdžbe od onog,kojim su vrata Izraelaca obilježena bila,
taj znak,o kojem je rečeno, da će ga sluge tvoje u doba Apokalipse, poput pečata,nosit na čelu,
poznam ga, biljeg je to Tvoga Milosrđa,pa i onda,kad ga moje srce ne prihvaća:
to je znak Janjeta, što ga Tvoja krv vječno ispisuje na moje biće,puno žestine i mržnje,
znamen je to mira, oproštenja međusobnog, nježnosti zemaljske i ljubavi Tvoje,što je svima nanjenjuješ.

Ah!udijeli mi,Gospode,da za njim čeznem i da ga u srž bića svoga neizbrisivo utisnem,
pa da jedino snagom znamena Tvoga , u miru uživam svijet, kakova si ga obećao.

P r i č e s t   s v e ć e n i k a

XXVII.
Svećenik se pričešćuje

Sada se misnik sprema, da se pričesti. Moli dvije žarke molitve ; u prvoj zaklinje Krista, darovatelja života, da spasi svoga slugu i da ga sa sobom sjedini; u drugoj priznaje, da je čitavo njegovo biće nedostojno tako neshvatljivog dara i moli, da mu on ne bi bio na osudu. Te molitve su lijepe, ali su osobne (uvedene su relativno kasno, oko X. stoljeća, što je jedan dokaz). Ne pripadaju prvotnoj razvojnoj liniji Mise, njezinoj najdubljoj namjeni, koja se sastoji u tome, kako to znadeno, da čitavo kršćanstvo poveže s bogoslužnim činom. Svatko u sebi mora osjećati tu volju za općim jedinstvom i sudjelovanjem.

Pričest svećenika je neophodna. Spada na bitni dio Mise. Tako je važna, da u slučaju, kada bi misnik bio naglo zapriječen, da se pričesti, neki drugi svećenik bi ga morao odmah zamijeniti i pričestiti se namjesto njega. Što znači žrtva, koja se ne bi nimalo potrošila? S misnikom, dakle, i preko njega neka je svatko treši! Svećenik nas zastupa ; on za nas žrtvuje. Riječi koje on izgovara, nisu li jeka onih riječi, koje se bude u dubini naše duše? Riječi poniznosti iz Kafarnauma, riječi divne zahvalnosti pred bogatim darovima, riječi pouzdanja, dok se obred svršava:

ja, nedostojan, živjet ću u Bogu i u Vječnosti po Kristovu Tijelu i Krvi.

Duh moj u Tvoju prisutnost tone, a moja duša gladuje i žeđa Tebe;
samo Tebe čekam, i Ti ćeš doći u tjeskobnu šutnju, što me ispunja.
Nikada iskusio nisam toliko svoju bijedu, nevrijednosti svoje beskrajnu dubinu;
nikada nepodnosivo tako osjetio nisam težinu svog nevrijednog bitka;
nikada tako snažno shvatio nisam, da po sebi sam ništa i da sam ne mogu ništa;
pa se, zaista, u golosti skrajnjoj i bijedi, i žalosti poklanjam pred Tobom,
jer Ti si mi jedina nada, znam, da je prevarit ne ćeš.
Vjerujem, de ćeš Ti sam u meni biti, umjesto mene i protiv mene, snaga i punina života;
vjerujem, da ćeš jednom riječi ozdraviti, što je bolesno bilo, i ono, što je nečisto, očistiti;
vjerujem, da si u Hostiji i Kaležu nazočan -Bože moj, iz dna svoje duše vjerujem u Tebe.

P r i č e s t   v j e r n i k a

Vjernici dolaze k svetom stolu

XXVIII. Sada je na redu vjernik,da primi svoga Boga, da se s Njime združi,jer sjediniti se znači više nego primiti.Upočetku Svete prilike su se dijelile kod samog stola Agape,zatim je nastao običaj,da ih svećenici dijele među redove prisutnika.Od IV. stoljeća vjernici se pak svom ozbiljnosti upućuju prema tome "Svetome stolu",koje ime nas podsjeća na stol Zadnje večere.U početku je svatko primao posvećeni kruh "u svoju šaku"(crkveni Oci su u tome gledali posvećenje osjetila) i vjernici su pili jedan iza drugoga iz Kaleža.Pričest pod dvije prilike,koja je još u običaju kod Grka,na Zapadu je trajala sve do XII.stoljeća,i tek ju je dokinuo službeno sabor u Konstanci 1418.g. Samo u staro doba, kada je narod aktivno sudjelovao u Misi, nije mu trebalo prekidati veliku liturgijsku molitvu, da bi svatko u sebi izmolio Confiteor; već,naprotiv,pričesna pjesma, koja se još pjeva u svečanim Misama, bila je pjesma čitave zajednice.

Jedan za drugim, na koljenima,mi pružamo usne prema kruhu života. "Tijelo Gospodina našega Isusa Krista, sačuvalo dušu tvoju za život vječni!" svakome će ponoviti svećenik, dok bude među usne polagao Hostiju. "Corpus Christi!" govorila je još jednostavnije stara Crkva, ona sv. Augustina; u tim dvjema riječima nije li sve moje očekivanje, koje nalazi svoje ispunjenje, nije li sva moja nada,

koja se očituje,sva moja vjera,sva moja ljubav?

Nijedna riječ sposobna nije, bilo kojeg jezika zemlje, pa čak ni one,što romone u tajnosti srca
da iskažu, što bih htio u tom času reći, jer moja radost nije od ovoga svijeta.
Osjećam, da se nada mnom prosipa svjetlost Tvoga lica,dok titra slatkost Tvoje ljubavi u dnu moga bića;
Ti u meni,ja u Tebi,sve je to tajna:duša moja šuti,a duh se priprost klanja.
Uzalud ćeš tražiti ljudsku zahvalnost kao uzvrat tome daru,koji sve,što je zemaljsko daleko nadilazi;
Ljubavi, za koju si sebe predao,nemoguće je slične naći;
pokraj Tvoga primjera i Tvoje žrtve, svaki drugi prinos i obećanje tek su bijedne sjene.
Što,dakle,Gospodine?Što da Ti dadem? Što da Ti rečem? ništa osim Tebe,koga primih u šutnji i predanju.
Tada, poput onog dana iz mog nevinog djetinjstva,kad sam Te prvi put posjedovao,
jedino ću Te molit,da sa mnom po svojoj volji ravnaš,da me očuvaš,kakav želiš,da budem ,
i da me združiš s Hostijom, u kojoj si Ti, s Križem i radostima i nadama i razočaranjima mojim,
da budeš u meni više od mene sama, da mojim životom živiš. - Moj Bože,poput djeteta,neka u Tvojim rukama budem.

P o d B o ž j o m r u k o m

XIX. Bogoslov.

Nakon Pričešti Misa se gotovo odmah svršava: neki se zbog toga čude: oni bi voljeli,da im se dade vremena, da produže svoja osobna razmišljanja. Doista,zahvaljivanje duše,u kojoj počiva Krist, jest jedna od najboljih molitava,što se može moliti.Crkva je preporuča. Ali pobožnost starih kršćana je smatrala, da je čitava Misa jedna "zahvala" i da,posvećen Božjom prisutnošću u sebi,svatko treba samo produžiti Misu u svome životu po vršenju zakona ljubavi, po prihvatanju radosti i boli,po podržavanju u sebi žara pobožnosti.

Molitve,koje slijede nakon Pričesti,imaju dvostruko značenje. Prve molitve prose u Boga, da učini spasonosnima one darove,koje smo primili,da nas uzdrže čiste,da "ovaj vremeniti dar bude nam na vječni spas", lijepo moli jedna od njih. Takav je, uglavnom,smisao molitava Ablucije,koje se mole,barem već od XIII.stoljeća,u času,kada svećenik čisti sve ono, što je došlo u dodir s Tijelom i Krvlju,svoje usne,prste i kalež.Popričesna molitva,časna sestra Kolekte i Sekrete, različita kao i one prema različitoj namijeni Mise,ona podcr - tava našu želju,da vidimo,kako u nama ostaju plodovi žrtve : to je zaključak samom pričesnom dijelu Mise.

Ali evo četiri liturgijske misli,koje proširuju naše poglede.U času,kad se dovršava tajnoviti zastoj Mise,kada ćemo se povratiti životu,njegovim pogibeljima,njegovim brigama,Crkva nas podsjeća,da moramo živjeti pod Božjom rukom, i,doista ta ruka će nas voditi i štititi. Tako je na neki način čitava Misa pretočena u naš život i u njemu se nastavlja.Molitva nad pukom,koja se danas moli samo od Pepelnice do Velikog četvrtka potječe s Istoka i sadrži blagoslivljanje puka,podsjeća,da svak mora prignuti svoju glavu pred Bogom.Ite missa est,koji,čini se,da se u tom času izgovara samo zato, da nam dopusti napustiti svečani skup, također označuje,da naša Misa,naša zadaća počinje: missio,ne znači li to ujedno "otpuštanje" i "zadaća"? Molitva Placeat, koju je uveo sv.Pio V. u XVI.stoljeću, želi nam dozvati u pamet, da je pred nama prisutnost Presvetoga Trojstva, u čije ime će se na nas izliti završni Blagoslov. Divnim pokretom, tako svečanim i tako važnim,da su do XI.stoljeća jedino biskupi imali pravo,da ga učine,misnik diže svoje ruke prema Nebu,kao da odatle na nas privlači Milost,onu Milost,koja će nas odsad pratiti i čuvati.

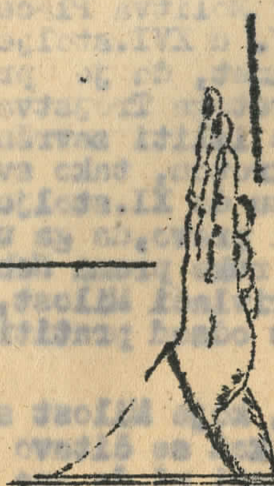
Gospodine,ta Misa, koje Milost si mi upravo udijelio,ta drama,kad se čitavo moje biće povezalo s Tobom,ne dopusti mi,da ona u mome životu bude sat nalik drugim satovima: usijeci

njezin spomen u dubinu moga srca.

Ne ostavi me! Neka zaštitnica Tvoja ruka lebdi nad mojim čelom. Poput oblaka, što je narod Tvoj na putu vodio, nek i mene vodi, podržava, neka mi bude znamen i misao stalna.

Daj mi, da Te i ja ne ostavim, neka se sjećam, da si Ti uvijek uza me, nezaboravan, i nek Te prepoznam na licu Svijeta, ko što Te prepoznah u tim unutarnjim ponorima, u kojima se moja sudba kroji.

Učini, da mi život ispuni vjera, oživi ljubav, nada razveseli, pa da srcem jednako hrabrim podnosim sreću i kušnju, i da u meni, oko mene sve Milost bude, i da svaki sat ži - vota, što mi preostaje, naliči Misi, koja se produžuje.

U slavi Utjelovljene Riječi

XXX. Posljednje Evanđelje

Posljednje Evanđelje, što će ga na lijevoj strani oltara čitati svećenik i koje okružuje poštovanjem, relativno je novo u Misi. Stare ga liturgije ne poznaju, prije XIII. st. ne nalazimo ga u Misalu. To je cvijet, što se rodio iz pučke pobožnosti i to samom snagom onih riječi, koje se u njemu izgovaraju. Najčešće upotrebljeni tekst jest upravo uvod Četvrtog Evanđelja, neka vrsta ritmičkog himna, koji je sveti Ivan postavio na početak svoje knjige, kao da je jedino pjevom slave mogao izraziti onaj nesuzdrživi duhovni zanos, koji ga je obuzeo. Kršćani Srednjega vijeka s osobitim poštovanjem su cijenili taj tekst, a inače i danas je to razlog, da se poput nekog egzorcizma čita na selu, da bi se izmolilo lijepo vrijeme ili kada oluja zaplaši srca. Opet je sv. Pio V., koji ga je učinio cjelovitim dijelom Mise, njezinim završetkom: uzvišenog li nadahnuća! Lijepo je, da se liturgijska drama svršava tim poletom u svemir. Nema jednostavnijeg odlomka u čitavom Evanđelju i ujedno tajnovitijega. Riječ, koja je bila u početku, i po kojoj je sve bilo stvoreno, ta Riječ, koja sve doziva u život i čije neizrecivo svjetlo nas uzdiže nad nas same, to je sama ona stvarnost, koja nadilazi svako ljudsko poimanje, koju mi prepoznajemo u Kristu, - Bogu, koji

se zaodjenuo tijelom kao i mi. Pred tolikom tajnom duh šuti, um se prepušta, ali vjera govori. Upravo zbog toga, što je riječ tijelom postala i svoj šator među nama podigla, mi smo upoznali njezinu Slavu. Pođimo, dakle, s Mise okrepljeni tom jasnom spoznajom, pa neka Riječ obasjava našu stazu!

Sada, kada se vraćam u život
opasan, jednoličan i težak,
Svjetlo Svjetla, zovem Te k sebi
nestvorena Riječi, po kojoj se uvijek sve zbiva.

Ko što tijelo moje bez Tvoga sunca gine,
tako se i život moj bez Tebe i snage Tvoje gasi,
moj duh je tek potamnjeli odsjev Tvje Slave,
i srce mi ritmom Tvoga stvaranja bije.

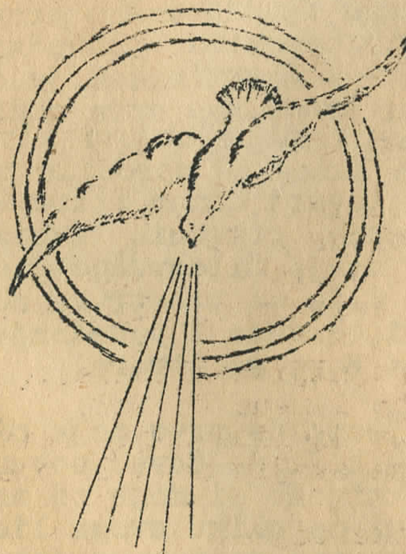
Veličanstvo Pravde dozivam u Tebi,
Vrhovnu istinu u Tebi prepoznajem,
Nadu Milosti od Tebe jedino očekujem
i u Tebi se klanjam neiscrpnoj ljubavi.

Daj, Božja Riječi, nepojmljiva sličnost, ona
što želiš između Tebe i mene da bude,
tek u srcu se zbude, u djelima mojim očituje,
da u najgorim tminama svojim mogu Te prepoznati.

Jer sve je tako duboka tajna,
da duh moj kleca i zbunjen ostaje;
Ti jedini, što riječ istine imaš,
okrijepi mi vjeru razlozima.

Ti, tijelo što si uzeo iz krila Djevice,
Ti, što smrt i tjeskobu moju poznaš,
daj, nebeski Prijatelju, da s pouzdanjem k Tebi
uputim se, kao onome, kojega prepoznajem.

Još jednom reci mi, da je Snaga postala Milosrđe,
da između bezdana i mene Križ Tvoj se diže,
Krv Tvoja da uzalud nije, i Spas da je moguć,
da si me ljubio, sjeti me, moj Bože!

J u t a r n j a   m o l i t v a

XXXI. Od pamtivijeka,u dubini duše,upisana je potreba,da čovjek moli,netom se probudi.Koji čovjek,pa kako bio neuk, nije osjetio,da se u njemu budi radost i zahvalnost zbog čuda jednog novog dana, koji se rađa?Sveto Pismo više puta govori o posebnoj ljepoti te prve molitve,te"Jutarnje žrtve",o kojoj se govori u knjizi Brojeva i za koju knjiga Kraljeva kaže,da je"najbolja od svih". Jedan psalam dvadeset i prvi,nije li izričito sastavljen, da bude žarka molitva na pragu dana?Monaško pravilo trima uzastopnim časovima posvećuje te čudesne satove : Matutin,kad je dan još tek obećanje; Laude,kad zora rudi na istoku, i Prima,kada sunce objavi slavu Gospodnju. "Već sunce se porodilo,pomolimo se ponizno",govori himan Prime.I dok Angelus s tisuća crkvenih zvona trusi po tri puta svoje milozvučne glase,iz srca vjernika diže se trostruka molitva zahvalnosti,obaveze i pouzdanja:jedan novi dan za Boga se otvara.

U rano jutro,Gospode,prva moja misao nek poleti k Tebi,Ocu,koji me doveo novom danu! Život si mi dao: tijelo si moje od mrtve zemlje sazdao;a dušu mi na sliku svoga lica izvajao;: pa iz dubine vremena,znadem, mojim si me imenom nazvao.

Dan koji nastaje, nalik na žrtvu nek mi bude! U ljepoti svijeta da bih Tvoj znao prepoznati sjaj!Srce nek bude mi otvoreno ljubavi,

žaru i radosti! I svaki moj sat u Tvojoj prisutnosti nek teče,Bože,onako,kako Ti hoćeš.

Nije važno, da li će biti svijetao ili mračan.Žalost i bol mu vrijednost daju.Poklonit ću se svemu,čime će me dan obdariti:i dobro i zlo unaprijed prihvaćam.Sine Božji,svoje boli Tvojima nek združim.Ti,što si upoznao težinu naše muke i s nama nosio svagdašnji teret naše smrti.

Zaštiti me,Gospodine,od mene sama.Znadem, da sam od krhka blata sazdan! Nešto snažno u meni k noći i ponoru me gura:u meni i oko mene napast i grijeh su se združili. Tvoja Milost nek me čuva,lik Tvoj čovječji da ne zaboravim; on nek me svjetuje i pokazuje mi savršena čovjeka! Jer Ti si Isuse jedini Uzor: ucijepi mi želju,da Te oponašam!

I ti, Vječna Riječi,ti također, Svjetlosti Duše, što si u meni kao duša moje duše i Prisutnost,što se otkriva, ravnaj me i vodi , opomena i snaga mi budi! Otkrij mi trag moje staze i snage mi daj sve do kraja poći!

M o l i t v a u s v a k o d o b a d a n a

XXXII. Vrijeme je Božje djelo: satovi Njemu pripadaju,pravedno je, da Mu i za svaki sat zahvaljujemo.Tako u Izraelu,vjernici su označili stanke u danu, kada su njihove duše i tijela na čas prekidala svoj svagdanji posao i obraćala se k nebu.Tako u samostanima Treći,Šesti,Deveti čas,okupljaju molitelje i moliteljice, da završe, kad se već mrači, s onim časom, Vesperama, kada izlazi zvijezda Večernjica.U tim izabranim časovima, što ćemo prikazati Trima Osobama? Prikažimo samo ono,što jesmo,sazdani od zemlje, ali otkupljeni po Obećanju,prikažimo samo svoj smrtni život, ali posvećen na Slavu,svoj rad,svoju hranu,pa i svoj počinak, i ono neprestano naše suočavanje s drugima,tako često bolno,u čemu se od nas traži,da gledamo zemaljsku pričest.

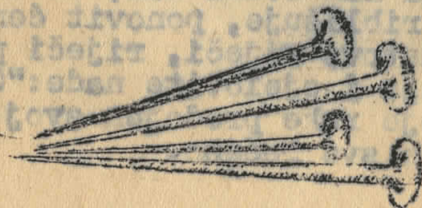
Želim Ti posvetiti,Gospode, sve časove ovoga dana,pa i one,kad o Tebi ne mislim i ne hajem za Te,jer Ti si uz mene,kad Te zaboravljam,i vjeran si,kad Te podlo napuštam.Poput sunca,što se u podne okomito na zemlju spušta, nek se tako Milost Tvoja ravno na svaki moj sat spusti;da sva moja djela pretvori u krasotu vjere,u sjaj nade i slatkoću ljubavi osvajalačke.

U radu i trudu,što ga vršim,daj mi malo Tvoje radosti naći,o Bože Stvoritelju,koji si stvorio Svijet i čovjeka dozvao u život, da se Tvoje djelo nastavi i svako da stvorenje Tvoje slavi Tvoje Ime.Pa ako je muka teška i ako se ruka,miša i potiljak umaraju,o Tesaru Isuse i Domaćice Marijo,isti napor iskusili što ste, u vašim očima nek to mi bude zalog oproštenja,i da se još ubroji u oprost mojih grijeha.

Ona hrana,što je moje tijelo treba,dva puta nek mi bude poticaj za zahvaljivanje,jer Ti si,Gospode,htio,da dobra zemlje smrtnom tijelu mome snagu daju,i k tome još si htio, po znaku i tajni, da kruh i vino duši mojoj zalog vječnosti postanu.

Danas i časovi moga odmora,Bože,da ne budu izgubljeno vrijeme,kad mi duša,odsutna i sebi, u dosadu i rastresenost tone;već svaki čas,što dolazi, harmoniji svijeta nek se priključi i svemu onome,što svjedoči o Tvojoj Prisutnosti, da u mom srcu bljesak Tvoje Slave se odrazi.

A osobito daj mi,Bože, u životnoj areni,da ljubiti ne zaboravim.Ruke otvorene nek budu,pogled blistav i srce plemenito svima, koji oko mene žive ili me susretnu.Nauči me opraštati i žrtvovati se,te se istinski žalostiti i radovati s bližnjim. Nikakvo pretvaranje i dvoličnost da ne opovrgnu mi ponašanja i namjere.Još želim biti strpljiv i dobar, čist i pošten kao što Ti si,da bi Kristova ljubav ostala u meni.

Večernja molitva

XXXIII. Zadnja dnevna molitva,večernja molitva,sakuplja i dovršava dan,koji upravo ističe. Kao i jutarnja molitva, ona potječe od pantivijeka i zaranja svoje korijenje u samo ljudsko srce. U Izraelu ona se obavljala prije nego je na nebu druga zvijezda sinula. Crkva je zove Kompletorij : tu je ovaj dan,koji nestaje, konačan,on je potpun,dovršen je. Časoslov s tri psalma sažima mu značenje. Da li je taj dan bio ono, što je trebao biti : čist i svet,proveden u Božjoj prisutnosti? I suviše često stid i kajanje su mu jedini pravedni zaključak. Međutim, dobar ili zao,dan je protekao i "večernjom žrtvom, oslobađajući se žalosti" (I.Ezdra)čovjek će zaželiti, da se zahvali za sve ono, što je primio u netom minuloj prošlosti.Napokon,večer je vrijeme predanja;tijelo će se prepustiti snu, duša ne znamo pak, kojim sve tajnim silama.Neka višnja Snaga i Svjetlost nas čuvaju od pogibelji noći! A jer tajna večeri naliči tajni smrti,suočeni s tim velikim plačevnim rokom, koga nam svaki dan,što izmiče, sve više približuje, ponovit ćemo uzvišene Kristove riječi, riječi potpunog predanja i cjelovite nade:"Gospodine,u Tvoje ruke predajem svoj duh". Jer time je sve rečeno.

Evo dan se jedan,Gospode,svršava,jedan dan više,da li da rečem?Dan manje u čekanju smrti. Pregledavam te bliske sate, što su već u knjigu Tvoga suda upisani, i srce mi se steže, kad vidim, da su tako isprazni, obuzeti svime, što rastresa i prolazi,a Ti u njima tako malo mjesta nalaziš.

Gospodine,oprosti mi,da sam bio slab,kukavan,dobro sam spoznao,a zlo činio,i uvijek sam na istom mjestu padao,o isti kamen se spoticao, oprosti,što sam bio bljutav,mlak i da sam Tebe tako malo ljubio. Danas opet,unatoč tisuću obećanja izdao sam Tebe i sebe.Dokle tako,moj Bože,dokle?

Potresena kajanjem duša mi je ojađena i drhće viseći o Tvome oproštenju.Jednom zauvijek da nisam metnuo u Kristove ruke svoje zloće i boli, jedino bi mi ostao ponor očajni gađenja sama sebe. Gospodine,vjerujem u Tebe,jer mi je rečeno da se u Tebi svaka slabost pretvara u pravu jakost.

Noć se spušta,noć,saveznica mojih tmina,i ja znadem napasti njene.Zaštiti moj stan i sve drage moje, čuvaj mi dušu i život. Neka anđeli Tvoji raskrile zaštitnu sjenu krila svojih, pa daj mi,u Prisutnosti Tvojoj san,da mi bude pun pouzdanja i vjernosti.

Zatim noć ona zadnja kada kucne,kada k Tebi pođem, daj mi,Svemogući Bože,radi prolivene krvi Tvoga Sina i molitve Marije,čiste Majke moje, Tvoje Milosrđe tjeskobu nek mi smiri,pa da tada usnem u ljubavi Tvojoj - sretan.

D a n i e l - R o p s

To je književni pseudonim čovjeka,koji je svojim bogatim i raznovrsnim književnim djelima:romanima,esejima,kritikama., povijesnim spisima,konferencijama stekao veliki ugled u Francuskoj.Prijevodima svojih djela na 14-15 jezika prerastao je granice Francuske. Takav uspjeh mu je otvorio 1955.vrata Francuske Akademije, i on je 26.ožujka 1956.ušao pod Kupolu "besmrtnika".

Pravo mu je ime Henri Petiot.Rodio se godine 191o.Nauke je svršio u Grenoble-u i Lyonu.Diplomirao je povijest i zemljopis.1922.g.bio je najmlađi diplomirani student u Francuskoj.Kada je nastupio svoju službu,neki od njegovih učenika su bili stariji od svog profesora.1945.god.napustio je profesorsku službu,da se isključivo posveti književnom radu.

Književni rad mu je najuže povezan s njegovim unutarnjim razvojem.Pisac je prevalio put od mladenačkog praktičnog otpada od vjere,kada je osluškivao "zov proljeća" i okus svijeta",da preko unutarnjih propinjanja i intimnih obračuna jednog dana napravi osobni bilans u ovoj intimnoj molitvi:" Gospodine , znadem da sam kukavan i malodušan.Bio sam dobroćudno sredstvo onih snaga,koje nisam znao razlikovati;živio sam bez Tebe, zanemarujući Tvoju pomoć,mlaka srca,kakva Ti prezireš. Upravo,bio sam žrtva te mlakosti;nisam poznavao život,njegove borbe i njegove teške boli.Strhoviti boj zla protiv dobra.Gospodine, kada se nisam borio za Tebe,borio sam se protiv Tebe.Evo neokajanog zločina,koji moraju odsad otkupljivati svi moji dani...."

Doista,ta skepsa i tjeskoba ogledavaju se u njegovim prvim djelima:Notre inquiétude i L'âme obscure.Unutrašnje otvaranje svijetlosti može se pratiti od djela Monde sans âme,preko Ce qui meurt et ce qui naît do Mort,où est ta victoire. Kada je Daniel-Rops opet našao vjeru svoga djetinjstva,onda u nizu djela,osobito s područja povijesti,postaje pravi "književni apostol".Povijesna djela Le peuple de la Bible, Jesus en son temps,L'Eglise des apôtres et des martyres, L'Eglise des temps barbares,L'Eglise de la cathédrale et de la croisade su mu pronijela slavu daleko izvan Francuske. U samoj Francuskoj su imala "un prodigieux succes"- "čudesan uspjeh"(F.Nathan).Upravo zbog toga,kako to lijepo ističe Henri Clouard,jer je "u njima sažeo sto i pedeset godina kritičke znanosti i pokušao je fiksirati svetu povijest tako,da se ne ogriješi o ortodoksnost i da ne povrijedi povijesnu istinu".

Daniel-Rops,povjesničar,ne zaboravlja nikada,da je pjesnik.Ta sinteza povjesničara i pjesnika divno se očituje upravo u djelu Missa est.U prijevodu je lakše,bez sumnje, predati povijesnu istinu nego pretočiti sve nijanse pjesnikove duše,koja otkriva svoje bogatstvo i svoju vjeru u oblicima slobodnog modernog pjesničkog izraza.

Daniel-Rops svojim iskustvom i čitavim svojim književnim djelom jest danas veliki Svjedok one duhovne Renesanse,koja je počela na razmeđi 19. i 2o. stoljeća.

+ + + + + + + + + +
+ + + + + +
+ +

S A D R Ž A J

I s p r a v i t i

Na str.	-redak odozgo	-mjesto	treba biti
1.	21.	Silaza	Silaze
3.	1o.	dodaj iza:...dionicima jedne sasvim druge gozbe nego li je ova gozba večere.Učinio ih je dionicima gozbe Života,koja ne prolazi.	
6.	6.	bulu	buli
6.	3o.	dodaj iza:Misa katekumena i Misa vjernika.	
6.	31.	Ovoj	Prvoj
7.	9.	dodaj:Napokon ja ponavljam u	
1o.	33.	milosti	mladosti
12.	6.	dodaj:...Crkvi,koja je bila bliža Kristovu Srcu,koja...	
14.	16.	dodaj:...u crkvi,njezino središte i njezin vrhunac	
15.	19.	žibu	živu
17.	2o.	pripjevaom	pripjevima
17.	29.	dodaj iza:...psalma ili što je rjeđe,koja druga misao iz Sv.Pisma	
17.	33.	dodaj prije:On u malo riječi.... Ali i takav osakaćeni,skraćeni ulaz	
19.	15	sačuvao je svoje značenje duhovnog uvoda.	
19.	15.	potičući	potječući
21.	2o.	i	u
23.	7.	sav	sam
24.	14.	dodaj iza(Lk.IV.16,21.)i sv.Pavao je na svojim misijskim putovanjima prisustvovao sličnom čitanju (Dj.ap.XIII.14,16.).	
28.	32.	mogao	morao
32.	11.	prodan	predan
34.	2.	poniznosti	pobožnosti
35.	11.	nabrojiti	nabrajati
41.	12.	dodaj:prvotno praktično...	
44.	2.	Spasitelja	Spasenje
53.	27.	dodaj iza:na primjer,kao što i završetak pripadaju....	

Na str.	redak odozgo	mjesto	treba biti
56.	31.	svoji	svoje
58.	6.	od	do
58.	7.	krh	kruh
63.	13.	tvojim	mojim
65.	3.	dodaj iza:koje potječu...	
65.	15.	ovu	svu
66.	11.	meni	nama
72.	XXV.	čitaj:Lomljemje kruha	
80.	XXVIII.	čitaj:Vjernici odlaze	
81.	31.	djezeta	djeteta
90.	3.	dodaj iza:..sat i sve satove zahvaljujemo.	
90.	31.	izostavi: Tvoje	
93.	18.	očajni	očaja
94.	Daniel-Rops nije se rodio 1910.već 1901.		
94.	32.	strhoviti	strahoviti

Osim ovih potkrale su se i neke druge pogreške,na pr. gledom na zareze i dijakritičke znakove,koje će čitalac u kontekstu lako uočiti i ispraviti.

\+ + + + + + + +

\+ + + +

\+ +